

Miten Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijät toimivat 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäjinä vapaaehtoistoiminnassa?

Milla Sallinen & Niina Lehtimäki

2019 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Miten Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijät toimivat 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäjinä vapaaehtoistoiminnassa?

Milla Sallinen, Niina Lehtimäki
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Maaliskuu 2019

Milla Sallinen, Niina Lehtimäki

Miten Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijät toimivat 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäjinä vapaaehtoistoiminnassa?

Vuosi 2019 Sivumäärä 48

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata, miten Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijät toimivat 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäjinä vapaaehtoistoiminnassa. Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Kansalaisareenan Jeesaan - nuori vapaaehtoistoiminnassa -hankkeen kanssa. Hankkeen tavoitteena on innostaa nuoria mukaan vapaaehtoistoimintaan sekä luoda vapaaehtoistyön kurssimalli, jota voivat käyttää lukiot ja ammattikoulut.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kuvata eurooppalaisten kansalaisjärjestöjen työntekijöiden hyödyntämiä toimintakäytänteitä ja menetelmiä, joita he käyttävät 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämiseksi vapaaehtoistoiminnassa. Tavoitteena oli myös, että Kansalaisareenan työntekijät saavat opinnäytetyön pohjalta uutta tietoa, jota he voivat hyödyntää Jeesaan-hankkeessa. Teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan vapaaehtoistoimintaa, nuorten osallisuutta, vapaaehtoistoimintaa osana toisen asteen oppilaitosten opetusta ja nuorten osallistumista vapaaehtoistoimintaan Euroopassa.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä. Aineisto hankittiin teemahaastattelua hyödyntäen. Haastatteluihin osallistui neljän eri eurooppalaisen kansalaisjärjestön työntekijää. Haastattelut toteutettiin joulukuussa 2018 Skypessä englanniksi. Aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tulokset on jaettu kahteen yläluokkaan, joita ovat 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäminen vapaaehtoistoiminnassa ja heidän osallisuutensa edistämiseen liittyvät haasteet vapaaehtoistoiminnassa. 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuutta vapaaehtoistoiminnassa edistää vapaaehtoisten tasavertainen kohtelu, opiskelijoiden valmentaminen, vapaaehtoistyön virallinen tunnustaminen, opiskelijoiden näkökannan huomioiminen, yhteistyö jäsenjärjestöjen kanssa sekä teknologian ja kansalaisjärjestötoiminnan hyödyntäminen. Aineiston analysoinnin perusteella osallisuuden edistämiseen liittyviä haasteita vapaaehtoistoiminnassa ovat vapaaehtoistyön virallisen tunnustamisen puuttuminen, opiskelijoiden ajanpuute ja jäsenjärjestöjen eriävät toimintakäytänteet.

Kansalaisareenan Jeesaan-hankkeen työskentelytiimi voi hyödyntää opinnäytetyön tuloksissa esiin tulleita toimintakäytänteitä ja kehittää niiden pohjalta omaa toimintaansa. Myös muut vapaaehtoistoiminnan järjestöt voivat soveltaa toimintakäytänteitä työskennellessään nuorten opiskelijoiden kanssa. Opiskelijoiden toiveiden huomioon ottaminen ja kuunteleminen tuovat heidän ääntänsä kuuluviin vapaaehtoistoiminnan järjestöissä. Kansalaisjärjestöjen antama virallinen tunnustus vapaaehtoistyöstä lisää opiskelijoiden osallisuutta ja tekee vapaaehtoistyötä näkyvämmäksi yhteiskunnassa.

Asiasanat: Kansalaisareena, Jeesaan-hanke, vapaaehtoistoiminta, nuorten osallisuus

Milla Sallinen, Niina Lehtimäki

How the employees of European NGOs promote the participation of 15–18-year-old students in voluntary work?

Year	2019	Pages	48
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to chart how the employees of European NGOs promote the participation of 15–18-year-old students in voluntary work. The thesis has been carried out in cooperation with the Citizen Forum's Jeesaan - Young people in volunteering -project. The aim of the project is to inspire young people to engage in voluntary activities and to draw up a general model of a volunteer work course that high schools and vocational schools can utilize.

The aim of this thesis was to highlight the practices and methods used by European NGO employees to promote the participation of 15–18-year-old students in voluntary work. The aim was also to provide the employees of Citizen Forum with new knowledge, which they can utilize in the Jeesaan-project. The theoretical framework examines volunteering, youth participation, volunteering as part of secondary education and the participation of young people in voluntary activities in Europe.

The thesis was carried out using a qualitative research method. The material was acquired using a theme interview. Four different European NGO employees participated in the interviews. The interviews were conducted in December 2018 through Skype in English. The analysis of the material was carried out with inductive content analysis.

The results are divided into two main categories, which are the promotion of 15–18-year-old students' participation in voluntary activities and the challenges that are related to the promotion of 15–18-year-old students' participation in voluntary activities. Participation of 15–18-year-old students in voluntary work is promoted by equal treatment of volunteers, training of students, official recognition of volunteering, taking students' point of view into consideration, cooperation with the member organizations and using technology and non-governmental organization methods. Based on the analysis of the material, challenges that are related to the promotion of participation in voluntary activities are the lack of official recognition of volunteering, students' lack of time and the differing practices of member organizations.

The working team of the Jeesaan-project can benefit of the practices that have emerged from the results of the thesis. They can also develop their own activities based on the results. Other voluntary organizations can also apply the practices when working with young students. Taking the students' ideas into consideration and genuine listening enables their voices be heard in the voluntary organizations. The official recognition of volunteering by NGOs increases students' participation and makes volunteering more visible in the society.

Keywords: Citizen Forum, Jeesaan-project, voluntary work, youth participation

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Kansalaisjärjestö	7
2.1	Kansalaisareenan Jeesaan-hanke	7
2.2	Eurooppalaisen vapaaehtoistoiminnan verkosto CEV	8
3	Opiskelijoiden osallisuus vapaaehtoistoiminnassa	8
3.1	Osallisuudesta yleisesti	8
3.2	Nuorten osallisuus ja sen edistäminen	9
3.3	Vapaaehtoistointa	11
3.3.1	Vapaaehtoistointa toisen asteen oppilaitoksissa	12
3.3.2	Nuorten vapaaehtoistointaan osallistuminen Euroopassa	14
4	Opinnäytetyön toteutus	16
4.1	Tutkimuskysymys.....	17
4.2	Laadullinen tutkimusmenetelmä	17
4.3	Tiedonkeruumenetelmä	18
4.4	Haastateltavien esittely	19
4.5	Aineiston analyysimenetelmä.....	20
5	Opinnäytetyön tulokset	21
5.1	15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäminen vapaaehtoistoiminnassa 21	
5.1.1	Vapaaehtoisten tasavertainen kohtelu	22
5.1.2	Kansalaisjärjestötoiminnan hyödyntäminen.....	23
5.1.3	Yhteistyö jäsenjärjestöjen kanssa	25
5.1.4	Opiskelijoiden valmentaminen	25
5.1.5	Vapaaehtoistyön virallinen tunnustaminen.....	26
5.1.6	Teknologian hyödyntäminen	27
5.1.7	Opiskelijoiden näkökannan huomioiminen	28
5.2	15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämiseen liittyvät haasteet vapaaehtoistoiminnassa	30
5.2.1	Vapaaehtoistyön virallisen tunnustamisen puuttuminen.....	30
5.2.2	Opiskelijoiden ajanpuute	31
5.2.3	Jäsenjärjestöjen eriävät toimintakäytännöt	32
6	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	33
7	Pohdinta.....	35

1 Johdanto

Nuorten osallisuuden edistämiseen kiinnitetään yhä enemmän huomiota sekä Suomessa että muualla Euroopassa. Vapaaehtoistoiminta toimii matalan kynnyksen osallistumisen ja toimimisen ympäristönä, jossa on mahdollista oppia ja kokea osallisuutta. Vapaaehtoistoiminnan toteuttaminen tarjoaa nuorille mahdollisuuden siirtyä toiminnan kohteena olemisesta toimijoiksi. (Mäkelä & Peltonen 2012, 69.) Opinnäytetyön aihetta haluttiin tarkastella osallisuuden näkökulmasta, sillä kansalaisjärjestöjen rooli osallisuuden edistäjinä on merkittävä.

Opinnäytetyössä on määritelty kansalaisjärjestön rooli yhteiskunnassa ja miten eurooppalaisen vapaaehtoistoiminnan verkosto CEV toimii Euroopan unionissa vapaaehtoistyön merkityksen vahvistamiseksi. Opinnäytetyössä on käsitelty nuorten osallisuuden ja vapaaehtoistoiminnan lisäksi vapaaehtoistoimintaa osana toisen asteen oppilaitoksia ja nuorten vapaaehtoistoimintaan osallistumista Euroopassa. Tarjolla on oltava vapaaehtoistoiminnan ympäristö, jossa nuoriin suhtaudutaan avoimesti ja ollaan valmiita näkemään asioita uudella tavalla. Nuorilla on oltava mahdollisuus luoda omanlaistaan toimintakulttuuria vapaaehtoistoiminnan kentällä. (Mäkelä & Peltonen 2012, 69-71.)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata, miten Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijät toimivat 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäjinä vapaaehtoistoiminnassa. Opinnäytetyötä varten on haastateltu neljää eri eurooppalaisen kansalaisjärjestön työntekijää. Tavoitteena oli kuvata erilaisia toimintakäytänteitä ja menetelmiä, joita eri maissa hyödynnetään. Tarkoituksena oli, että Kansalaisareenan työntekijät saavat opinnäytetyön pohjalta uutta tietoa, jota he voivat hyödyntää Jeesaan-hankkeessa. Opinnäytetyön aihe muodostui yhteistyössä Jeesaan-hankkeen projektityöntekijöiden Heli Lumiaron ja Aino Kostiaisen kanssa. He toivoivat saavansa tietoa siitä, miten muualla Euroopassa edistetään nuorten opiskelijoiden osallistumista vapaaehtoistoimintaan, sillä Kansalaisareena on yksi eurooppalaisen vapaaehtoistoiminnan verkoston CEV:n jäsenjärjestöistä. Opinnäytetyön tulokset ja niiden pohdinta löytyvät raportin loppuosasta.

2 Kansalaisjärjestö

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen (2013) mukaan kansalaisjärjestöjen rooli hyvinvoinnin edistämässä ja yhteiskunnallisen hyödyn tuottamisessa on merkittävä ja tärkeä. Kansalaisjärjestöt toimivat lähellä kansalaisten arkea työskennellen eriarvoistumista vastaan ja tasa-arvoisten palveluiden saatavuuden puolesta (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2013).

Kansalaisjärjestöt ovat mainio kohtaamispaikka. Järjestöjen toimintaan osallistumalla ihmiset pääsevät mukaan erilaisiin harrastuksiin, yhteiskunnan toimintaan ja saavat uusia sosiaalisia kontakteja. Toiminta lisää yhteisöllisyyden tunnetta ja vuorovaikutuksellisuuden kautta syntyy sosiaalista pääomaa. Kansalaisjärjestöt lisäävät erityisesti sellaisen kansalaisen yhteiskunnallisia vaikuttamismahdollisuuksia, joiden ääni ei muuten tule kuulluksi ja vetävät takaisin mukaan yhteiskuntaan heitä, jotka ovat vaarassa pudota järjestelmien ulkopuolelle. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2013; SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry 2018.) Kansalaisjärjestöjen toiminta on hyvin moniulotteista ja yhteiskunnallisesti tärkeää sekä vaikuttavaa toimintaa. Järjestöt ottavat kaikenlaiset ihmiset huomioon taustoista riippumatta.

Monet ihmiset haluavat olla mukana sellaisessa kansalais- ja järjestötoiminnassa, joka on kiinnostavaa ja puhuttelevaa ja jonka kautta voi oppia uutta. Tärkeää on myös se, että toiminta tuottaa konkreettista hyötyä. (Harju 2010, 213.) Nuoret haluavat olla mukana järjestöjen toiminnassa. Harjun (2010, 204) mukaan nuoria kiinnostaa toimia virtuaalisessa maailmassa sekä sosiaalisessa mediassa ja vapaassa kansalaistoiminnassa.

2.1 Kansalaisareenan Jeesaan-hanke

Opinnäytetyö on toteutettu Kansalaisareenan Jeesaan - nuori vapaaehtoistoiminnassa -hankkeelle. Tavoitteena Jeesaan-hankkeessa on innostaa nuoria ja opiskelijoita mukaan vapaaehtoistoimintaan. Hanke toteutetaan yhteistyössä vantaalaisten järjestöjen sekä lukioden ja ammattioppilaitosten kanssa. Vantaan kaupunki on mukana hankkeessa tarjoten opiskelijoille vapaaehtoistyöpaikkoja. Hanke on aloitettu vuonna 2017 ja sitä rahoittaa STEA. (Kansalaisareena 2016a.)

Kansalaisareena kehittää yhdessä muiden järjestöjen ja kunnallisten toimijoiden kanssa nuorille suunnattua vapaaehtoistoimintaa ja uusia toimintamalleja. Hankkeen aikana Kansalaisareenan kehittämisen opetusmateriaalin avulla oppilaitokset voivat järjestää itsenäisesti vapaaehtoistoiminnan kurseja. Jeesaan-hankkeesta on tähän mennessä julkaistu opettajien opas vapaaehtoistoiminnan kurssille, vapaaehtoistoiminnan menetelmäopas ja kurssirunko sekä vapaaehtoistoiminnan peli. Lisää materiaalia julkaistaan hankkeen loppuvaiheessa vuonna 2019. Jeesaan-hankkeen aikana kouluissa järjestetään vapaaehtoistoiminnan koulutuksia, ja nuorilla on mahdollisuus kokeilla vapaaehtoistyötä osana opintojaan. (Kansalaisareena 2016a.)

2.2 Eurooppalaisen vapaaehtoistoiminnan verkosto CEV

CEV on eurooppalainen vapaaehtoistoiminnan verkosto, johon kuuluu yli 60 järjestöä ympäri Eurooppaa. Järjestöt edistävät vapaaehtoistoimintaa ja tukevat vapaaehtoistyöntekijöitä joko kansallisella, paikallisella tai Euroopan tasolla. CEV näkee vapaaehtoistoiminnan tärkeänä osana eurooppalaista yhteiskuntaa, sillä vapaaehtoistoiminnan kautta voidaan rakentaa solidaarisuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen perustuva yhtenäinen ja osallistava yhteiskunta. Tiedon jakamisen, valmiuksien kehittämisen ja koulutusten järjestämisen avulla CEV pyrkii tavoittamaan mahdollisimman monia vapaaehtoistimijoita ja järjestöjä Euroopassa. CEV:n tehtävänä on viedä jäsenjärjestöjen yhteiset tavoitteet ja myös huolenaiheet eteenpäin Euroopan unionin toimielimille ja Euroopan neuvostolle. Tällä tavoin CEV pyrkii vahvistamaan vapaaehtoistoiminnan merkitystä Euroopassa. (CEV 2018.)

CEV:n tavoitteena on vaikuttaa Euroopan poliittiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen toimintaympäristöön, joka on vapaaehtoistoiminnalle suotuisa. CEV:n mukaan vapaaehtoistyön tekeminen ilmentää solidaarisuutta ja eurooppalaisia arvoja. Yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa CEV lisää vapaaehtoistoiminnan näkyvyyttä ja vahvistaa vapaaehtoistoiminnan tukirakenteita Euroopassa. Eri maiden järjestöillä on mahdollisuus verkostoitua muun muassa CEV:n järjestämissä kansainvälisissä konferensseissa. Joka vuosi CEV edistää myös paikallisen vapaaehtoistoiminnan näkyvyyttä EV Capital -kilpailun avulla. Kilpailussa valitaan yksi eurooppalainen kunta, joka toimii vuoden ajan Euroopan vapaaehtoistoiminnan pääkaupunkina. (CEV 2018.)

3 Opiskelijoiden osallisuus vapaaehtoistoiminnassa

Kuvaamme nuorten osallisuutta ja vapaaehtoistoimintaa osana lukioiden ja ammattioppilaitosten opetusta. Nuorten osallisuuteen kiinnitetään yhä enemmän huomioita koko Euroopan tasolla. Nuorten osallisuuden edistäminen on ollut yksi Euroopan unionin nuorisostrategian keskeisimmistä tavoitteista vuosille 2010–2018. Kappaleen lopussa esittelemme aikaisempaa tutkimustietoa nuorten vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta Euroopassa. Tutkimuksessa on tarkasteltu vuosien 2011 ja 2017 aikana tapahtuneita muutoksia.

3.1 Osallisuudesta yleisesti

Osallisuuden edistäminen on yksi keskeisimmistä tavoitteista sekä Suomen hallituksessa, että Euroopan Unionissa. Osallisuutta voidaan pitää kattomääritelmänä, jonka alle on muodostunut erilaisia näkökulmia ja niihin liittyviä käsitteitä. Osallisuuden tunne lähtee yksilöstä itsestään ja se muodostuu, kun yksilö on osallisena yhteisössä. (Raivio & Karjalainen 2013, 12.) Osallisuus voi toteutua yksilön suhteessa moniin erilaisiin yhteisöihin, mikä mahdollistaa sen, että osallisuutta voidaan edistää monin eri tavoin (Kiilakoski, Gretschel, Nivala 2012, 16). Yhteiskunnassa yksilöiden ja yhteisöjen osallisuuden kokemuksiin vaikutetaan erilaisin toimin ja toimenpitein. Esimerkiksi lainsäädännöllä ja politiikkaohjelmilla on vaikutuksia sekä seurauksia yksilöiden käyttäytymiseen. (Raivio & Karjalainen, 2013, 28.)

Raivion ja Karjalaisen (2013, 13) mukaan osallisuus voidaan nähdä toisaalta eräänlaisena arvotavoitteena, mutta toisaalta se merkitsee myös ihmisten toimintaa ja osallistumista. Osallisuutta edistävän toiminnan avulla yksilö oppii ottamaan vastuuta omassa yhteisössään tai elinympäristössään. Jos osallistumiselle tarjotaan vain tietynlaiset raamit, näyttäytyy osallisuuden edistäminen virallisten toimintamekanismien kautta tapahtuvana kontrolloituna toimintana. Osallisuutta tulisi tarkastella laajemmasta näkökulmasta, sillä se korostaa erilaisia toiminnan kenttiä ja tuo esille monenlaiset areenat, joissa on mahdollista kokea osallisuutta. (Kiilakoski ym. 2012, 264.)

Osallisuus voidaan nähdä prosessina ja usein siitä puhutaankin syrjäytymisen prosessin vastaparina. Osallisuus ei ole pysyvä tila, sillä yksilön eri elämänvaiheet ja -tilanteet vaikuttavat siihen. Esimerkiksi nuoruus elämänvaiheena vaikuttaa osallisuuden asteeseen ja yhteiskunnalliseen toimintakykyyn. (Raivio & Karjalainen 2013, 14-15.) Raivio ja Karjalainen (2013) tarkastelevat osallisuuden rakennetta kolmen eri ulottuvuuden kautta. Heidän mukaansa having kuvaa riittävää toimeentuloa, hyvinvointia ja taloudellista osallisuutta. Acting merkitsee toimijuutta ja toiminnallista osallisuutta, kun taas belonging yhteisöihin kuulumista ja yhteisöllistä osallisuutta. Raivion ja Karjalaisen (2013) mukaan osallisuus ja sosiaaliset verkostot toimivat suojaavina tekijöinä yksilön elämässä. Osallisuuteen liittyy tiiviisti sekä yksilöiden että ryhmien välinen vastavuoroisuus, yhteisten normien hyväksyminen ja epäitsekkäis auttaminen.

Osallisuus merkitsee osallistumisen lisäksi myös olemista ja toimimista. Osallisuus näkyy päätösvaltana omassa elämässä, vaikuttamisen prosesseissa ja paikallisesti yhteisessä hyvässä. (Isola ym. 2017) Osallisuus omassa elämässä ilmenee siten, että ihmisellä on yhteys omiin tarpeisiin ja hän voi siten toteuttaa itseään. Kun tarkastellaan osallisuutta yksilön omassa elämässä, on huomion kiinnityttävä yksilöllisten voimavarojen lisäksi rakenteisiin ja saatavilla oleviin resursseihin. Osallisuus vaikuttamisen prosesseissa merkitsee sitä, että ihminen pystyy vaikuttamaan oman itsensä ulkopuolelle. Olennaista on, että ihmisiä rohkaistaan vaikuttamaan yhteisiin asioihin riippumatta ihmisten erilaisista ominaisuuksista. Osallisuutta voidaan tarkastella myös paikallisen hyvän näkökulmasta. Osallisuutta voidaan edistää parhaiten arkisissa ympäristöissä, joissa ihmiset kohtaavat toisensa, panostavat yhteiseen hyvään ja toimivat vastavuoroisissa sosiaalisissa suhteissa. (Koivisto, Isola, Lyytikäinen 2018.)

3.2 Nuorten osallisuus ja sen edistäminen

Osallisuus koskettaa jokaista ihmistä. On tärkeää, että nuorilla on mahdollisuus osallistua yhteisten asioiden hoitamiseen ja merkityksellisyiden luomiseen. Vastavuoroisuuden ja merkityksellisyiden kokemukset arjessa ovat tärkeitä. Nuorten uskoa omiin vaikutusmahdollisuuksiin ja omaan toimijuuteen voidaan edistää erilaisten toimintamuotojen avulla. Nuorille voi esimerkiksi riittää pelkästään kokemus siitä, että pienilläkin teoilla voi vaikuttaa. (Isola ym. 2017.) Nuoret voivat oppia vaikuttamaan ympäristöönsä esimerkiksi juuri vapaaehtoistyön tekemisen myötä. Olennaista on kannustaa nuoria toimimaan sekä luottaa heihin, jotta nuoret

pystyvät uskomaan ja luottamaan itseensä. Tuen ja inspiraation saaminen aikuisilta lisää nuorten motivaatiota. Vapaaehtoistoimintaa voidaan pitää yhtenä tärkeimpänä kansalaisaktiivisuuden ja -osallisuuden muotona sekä areenana. Jotta yhä useammat nuoret kiinnostuisivat vapaaehtoistoiminnan erilaisista mahdollisuuksista, on tärkeää, että nuoria kannustetaan ja heille annetaan tietoa vapaaehtoistoiminnasta. Nuorten keskuudessa merkittävässä osassa ovat myös sosiaaliset kontaktit ja verkostot, jotka olisikin huomioitava, kun suunnitellaan uusia toiminnan ja osallisuuden malleja. (Yeung 2002, 77-78.)

Nuoren osallisuuden kokemuksen kannalta on olennaista, että nuori tulee kuulluksi omana itsenään ja hänellä on mahdollisuus saada vastuuta yhteisön jäsenenä. Osallisuutta voidaan luonnehtia kokemuksellisenä tilana, joka toteutuu nuoren ja hänen yhteisöjensä suhteissa. Osallisuudesta puhuttaessa on huomioitava, ettei kyseessä ole jonkinlainen velvoite, joka nuoren on täytettävä, jos hän haluaa tulla hyväksytyksi. (Kiilakoski ym. 2012, 252-265.) Osallistumisen mahdollisuudet onkin nähtävä nimenomaan mahdollisuuksina, joiden joukosta nuori voi löytää itselleen mielekkäitä asioita (Kiilakoski ym. 2012, 252-265). Nuoren kokemus osallisuudesta muodostuu usein oman toiminnan kautta. Vapaaehtoistoimintaan kannustettaessa on otettava huomioon toimintaan osallistumisen vapaaehtoisuus ja erilaisten vaihtoehtojen tarjoaminen.

Suomessa nuorten osallisuuden toteutumista tarkastellaan usein päätöksenteossa ja kasvatusjärjestelmän parissa tapahtuvana toimintana. Usein tarkastelun ulkopuolelle jää kansalaisyhteiskunnan eri muodot. (Kiilakoski, Gretschel, Nivala 2012, 10.) Tässä opinnäytetyössä kuvataan sitä, miten kansalaisjärjestöt toimivat nuorten opiskelijoiden osallisuuden edistäjinä. Kansalaistoiminnan parissa rakennetaan ja muovataan osallisuuden edellytyksiä (Eskelinen ym. 2012, 213). Muun muassa järjestöissä toimimisen ja vapaaehtoistyön tekemisen myötä mahdollistuu asioihin vaikuttaminen, yhteenkuuluvuuden tunteen muodostuminen ja arvostuksen saaminen. Nuorten kokemukset omasta toimijuudesta ja toimintakyvystä rakentuvat ympäristöissä, joissa nuorilla on mahdollisuus osallistua ja he kokevat tulevaisuutta kuulluiksi ja arvostetuiksi (Eskelinen ym. 2012, 213). Olennaista on, että nuoret kokevat esimerkiksi järjestön toimintatavat omiksi ja ne vastaavat nuorten toiveita. Tästä syystä onkin tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten nuoret saataisiin innostumaan toiminnasta. On myös huomioitava, että etenkin nuorten keskuudessa kynnys aktiivisuuteen ei saisi olla liian korkea. Mahdollisuus osallistua pienempäänkin toimintaan rohkaisee nuoria toimimaan yhä aktiivisemmin yhteiskunnassa. Toiminnan myötä nuoret saavat uusia tärkeitä kokemuksia aktiivisena kansalaisena toimimisesta. (Eskelinen ym. 2012, 221.)

THL:n (2018) mukaan osallisuuden edistämistä on kansalaisten aktiivisuuden tukeminen ja yksilön oman toimijuuden vahvistaminen. Sosiaali- ja terveystieteillä, työllisyyspalveluilla sekä kouluilla, seurakunnilla, järjestöillä ja yhdistyksillä on tärkeä rooli osallisuuden vahvista-

misessa. Osallisuuden tärkeys ja sen edistäminen on huomioitu monissa julkisen hallinnon ohjelmissa. Kansallisissa asiakirjoissa osallisuutta ja sen edistämistä pidetään terveyttä tuottavana tekijänä. Tällaisia asiakirjoja ovat muun muassa ohjelmat ja toimenpide-ehdotukset. (Rouvinen-Wilenius, Aalto-Kallio, Koskinen-Ollonqvist & Nikula 2011, 53.) EU:n nuorisostrategian 2010-2018 kaksi päätavoitetta on luoda nuorille enemmän tasavertaisia mahdollisuuksia sekä koulutuksessa että työmarkkinoilla ja rohkaista nuoria osallistumaan aktiivisesti yhteiskunnassa. Vuosille 2019–2027 on tulossa uusi EU:n nuorisostrategia ja siinä edistetään muun muassa nuorten osallistumista demokratiaan ja kansalaistoimintaan. (EU Youth Strategy 2018.)

Matala kynnyksen vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon on yksi osallisuuden edistämisen tärkeistä tekijöistä. Ihmisten omista lähtökohdista lähtevä osallisuuden edistäminen on tämän hetken ajankohtaisimpia aiheita. (Pajula 2014, 20-21.) Järjestöjen rooli osallisuuden edistäjänä on merkittävä, sillä ne kehittävät kansalaisille erilaisia osallistumisen mahdollisuuksia. Lainsäädännöllä voidaan myös vaikuttaa osallisuuden edistämiseen. Nuorten näkökulmasta ajatellen tärkein laki on nuorisolaki, jonka mukaan nuoria tulee kuulla heitä koskeissa asioissa ja nuorilla täytyy olla mahdollisuus osallistua päätöksentekoon koskien alueellista ja paikallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskeissa asioissa. (Pyykkönen 2014, 31).

3.3 Vapaaehtoistoiminta

Euroopan Parlamentin (2008, 11) mietinnössä vapaaehtoistoiminta on määritelty toiminnaksi, joka on palkatonta ja sitä tehdään omasta vapaasta tahdosta. Vapaaehtoistoiminta on yleishyödyllistä toimintaa, joka hyödyttää kolmatta osapuolta ystävä- ja perhepiirin ulkopuolella. Tärkeä asia vapaaehtoistoimintaa koskien on myös se, että se on kaikille avointa. Vapaaehtoistoimintaan osallistuakseen ei tarvitse olla ammattilainen, vaan tavalliset tiedot ja taidot riittävät. (Kansalaisareena 2016b.) Opinnäytetyössä käytetään käsitteitä vapaaehtoistoiminta ja vapaaehtoistyö rinnakkain, ikään kuin synonyymeina.

Vapaaehtoistoiminta on suoraan yhteydessä aktiiviseen kansalaisuuteen, jota voidaan pitää demokratian ytimenä, niin paikallisella kuin Euroopan tasolla. Vapaaehtoistoiminta on yhteiskunnallista toimintaa, jonka avulla ihmiset voivat vaikuttaa ja kehittää ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin. Vapaaehtoistoiminnan tekemisen keskeisiä piirteitä ovat yhteisvastuullisuus, vastuuntunto muita kohtaan ja yksilön tarve tuntea itsensä tarpeelliseksi yhteiskunnassa. Tällainen aktiivinen kansalaisuuden muoto luo vahvasti ihmisten välille yhteenkuuluvuuden tunnetta. Vapaaehtoistoimintaa voidaan pitää yhtenä parhaimpana esimerkkinä osallistumisesta ja se onkin aktiivisen kansalaisuuden keskeinen osatekijä ja edellytys. (Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto 2006, 2.3-2.7.) Nuorilla on erinomainen mahdollisuus muodostaa ja ylläpitää sosiaalisia suhteita vapaaehtoistoiminnassa.

Vapaaehtoistoiminta on monimuotoista toimintaa. Toiminnan eri muotoja ovat muun muassa osallistuminen julkiseen toimintaan ja kansalaistoimintaan, toimiminen yleistä ja yhteistä etua koskevien asioiden hyväksi, erilaisten tietoisuutta lisäävien kampanjoiden järjestäminen, hyväntekeväisyys, toimiminen välittömän yleisen edun hyväksi esim. luonnonkatastrofeissa, vastavuoroinen apu, toimiminen uskonnollisissa yhteisöissä ja luottamustehtävät. Toiminnan eri muotojen lisäksi vapaaehtoistoiminta jaetaan toiminta-aloihin, joita ovat muun muassa urheilu, kulttuuri, terveys ja koulutus, sosiaaliasiat, nuorisotilat, luonto ja ympäristö, katastrofiapu, politiikka, kuluttajansuoja ja kehitysapu. (Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto 2006, 3.3-3.4.)

Erityisesti nuorille vapaaehtoistoimintaan osallistumisen perusteita ovat tiedon lisääminen ja itsetuntemuksen parantaminen sekä sosiaalisten- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen ja uusien kokemusten saaminen. Nuoret voivat hankkia vapaaehtoistoiminnan kautta osaamisyhteiskunnassa tarvittavia valmiuksia ja taitoja. (Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto 2006, 3.8.1.) Nuoret kokevat, että osallistumalla vapaaehtoistoimintaan he saavat mahdollisuuden vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin ja osallistua omalla tavallaan demokratian ja kansalaisyhteiskunnan ylläpitämiseen. Vapaaehtoistyön tekeminen on hyvin konkreettinen ja näkyvä tapa auttaa, joten myös sen takia nuoret ovat innostuneita vapaaehtoistoiminnasta ja sen tuomista mahdollisuuksista. (Grönlund & Pessi 2008, 127.)

Grönlundin ja Pessin (2008, 134) saamien tutkimustulosten mukaan nuoret ovat yhtä otollinen kohderyhmä tekemään vapaaehtoistyötä kuin vanhemmat, mutta nykyiset toimintamallit eivät aktivoi tarpeeksi nuoria vapaaehtoistoiminnan piiriin. Nuoret kaipaavat tekemistä ja toimintaa ja tulokset osoittavat sen, että nuoret lähtisivät vapaaehtoistoimintaan mukaan, jos joku tulisi ja pyytäisi. Mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnan tekemiseen eri toiminta-alueiden parissa on paljon. Tehokas keino saada nuoret mukaan vapaaehtoistoimintaan, on lisätä kontakteja nuorten ja vapaaehtoistoiminnan välille sekä antaa heidän itse kertoa, millaisesta vapaaehtoistoiminnasta he ovat kiinnostuneet ja pitävät mielekkäänä toimintana (Grönlund & Pessi 2008, 134-135).

3.3.1 Vapaaehtoistoiminta toisen asteen oppilaitoksissa

Vapaaehtoistyö lisättiin osaksi opetussuunnitelmaa ja lukion teemaopintoja, kun uusi opetussuunnitelma astui voimaan 1.8.2016. IB-lukioissa osana opetusta on velvoitteena osallistua tekemään vapaaehtoistyötä 50 tuntia lukiokoulutuksen aikana. Ammatillisen koulutuksen puolella ammatillisiin teemaopintoihin on tehty lisäys vapaaehtoistyöstä. Tutkintoon voidaan lukea hyväksi vapaaehtoistyön tekeminen. Opiskelijoiden on myös mahdollista suorittaa vapaaehtoistoiminnan johtamisen ammattitutkintoja. Kansalaisjärjestöt kaipaavat kuitenkin selkeää ja yhtenäistä valtakunnallista ohjeistusta siitä, miten toisen asteen oppilaitoksissa voitaisiin huomioida vapaaehtoistyön näkökulma. (Valtiovarainministeriö 2015, 52.) Tutkimusten

mukaan nuoret ovat kiinnostuneita vapaaehtoistyöstä osana opiskelua, ja siksi on tärkeää tukea nuoria vapaaehtoistyön aloittamisessa, jotta kaikki kiinnostuneet löytäisivät itselleen sopivaa vapaaehtoistyötä (Kansalaisareena 2016a).

Vapaaehtoistoimintaa voidaan hyödyntää formaalissa oppimisessa. Vapaaehtoistoiminta on useissa maissa keskeinen osa koulunkäyntiä ja opiskelua, sillä käytännön tekemisen kautta voi oppia monenlaisia tietoja ja taitoja. Vapaaehtoistoiminta on vapaan kansalaistoiminnan ja yksilölle tärkeiden mielenkiinnonkohteiden toteuttamisen ja edistämisen kenttä, joka täydentää formaalin oppimisen kenttää. (Valtiovarainministeriö 2015, 50-51.) Vapaaehtoistoiminta osana koulujen opetusta on perusteltua, sillä se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden kokemukselliseen oppimiseen.

Leena Kurki (2001) on tarkastellut vapaaehtoistoimintaa osana yliopistojen ja koulujen opetusta. Kurjen (2001) mukaan vapaaehtoistoiminta voidaan nähdä olennaisena osana opetussuunnitelmaa. Aktiivisen, käytännönläheisen osallistumisen myötä nuori oppii toimimaan yhteisen hyvän eteen. Vapaaehtoistoiminnan tarkoitus osana koulujen opetusta on antaa opiskelijoille kokemuksia yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta sekä erilaisissa yhteisöissä toimimisesta. Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen mahdollistaa myös työkokemukseen verrattavan kokemuksen saamisen, verkostojen muodostamisen ja omien vahvuuksien sekä kiinnostuksen kohteiden tunnistamisen. Nuoret voivat oppia työelämässä tarvittavia taitoja ja syventää koulussa opittuja asioita. Käytännön kokemuksen saaminen vapaaehtoistyöstä auttaa nuoria käsittelemään yhteiskunnallisiin kysymyksiin liittyviä teemoja. Nuorten on myös mahdollista edistää itselleen tärkeitä yhteiskunnallisia asioita ja toteuttaa omia mielenkiinnonkohteita. (Valtiovarainministeriö 2015, 51.) Koulujen ja kansalaisjärjestöjen tekemään yhteistyöhön olisikin tärkeää panostaa entistä enemmän.

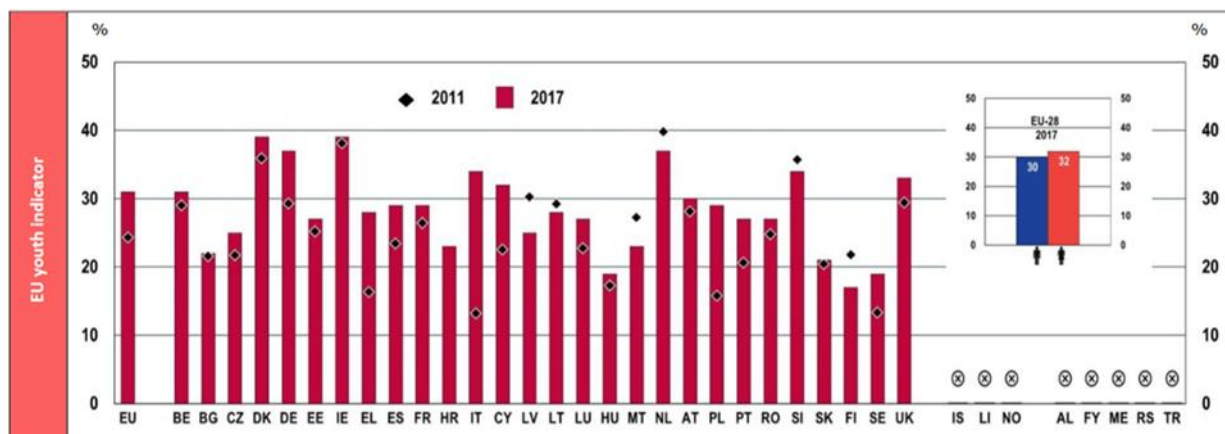
Vapaaehtoistoiminnan myötä nuoret oppivat yhteisöllisyydestä ja kansalaistaidoista. Vapaaehtoistoiminta toimii koulujen ohella oppimisen kenttänä. (Valtiovarainministeriö 2015, 50.) Kurjen (2001, 78-81) mukaan vapaaehtoistoiminnan ollessa kiinteä osa koulujen opetusta, on tärkeää, että toimintaan sitoudutaan aidosti ja aktiivisesti. Nuorilla on kuitenkin oltava mahdollisuuksia valita eri vaihtoehtoista ja toiminta on nähtävä aina pohjimmiltaan vapaaehtoisena. Erityisen tärkeää on myös valmistautuminen vapaaehtoistyön tekemiseen, jotta kokemuksellisuuden perustuva oppimisprosessi onnistuu. Ilman valmistautumista nuori voi kohdata pettymyksen huomattessaan, ettei maailma muutukaan hetkessä paremmaksi eikä ihmisten kärsimys poistu. Kurki (2001, 81) toteaa, että koko koulun toiminnassa olisi hyvä korostaa aidon yhteisöllisyyden tärkeyttä. Onkin huolehdittava siitä, että jokaisella nuorella on mahdollisuus osallistua toimintaan niin halutessaan riippumatta yksilöllisistä ominaisuuksista tai taustoista.

Vapaaehtoistyön tekemisen avulla opitaan kriittisesti arvioimaan yhteiskunnan rakenteita ja samalla opitaan tuntemaan omaa arvomaailmaa paremmin. Tämä on erityisen tärkeää, sillä ihminen tekee elämässään ratkaisuja omista lähtökohdistaan. Vapaaehtoistoimintaa järjestettäessä osana koulun opetusta olisikin hyvä painottaa ajatusta siitä, että yhteiskunnallisiin asioihin vaikuttaminen mahdollistuu, kun ympäristön ja sen tarpeet tunnustaa. Vapaaehtoistoiminnan lisääminen osaksi koulujen opetusta mahdollistaa opiskelijoiden sekä myös opettajien eettisen kasvun. Toiminnan myötä on mahdollisuus tarkastella lähemmin erilaisia arvokysymyksiä liittyen esimerkiksi oikeudenmukaisuuteen. (Kurki 2002, 76-91.) Vapaaehtoistoiminnan merkityksen painottaminen kouluissa auttaa rakentamaan vapaaehtoisuuden ja yhteisölliseen toimintaan perustuvaa käsitystä kansalaisuudesta. (Valtiovarainministeriö 2015, 50.) Nuoret myös oppivat ymmärtämään vapaaehtoistoiminnan merkitystä osana yhteiskuntaa.

Kurjen (2001, 78-83) mukaan vapaaehtoistoiminnassa, kuten kaikessa sosiaalisessa työssä, on kyse ihmisten välisestä kohtaamisesta, palvelusta ja dialogista. Vapaaehtoistyön tekemisen taustalla voi olla erilaisia motiiveja, mutta perimmäisenä ajatuksena on usein ihmisten halu auttaa muita. Vapaaehtoistyö merkitsee aina osallistumista ja yhteistyötä muiden kanssa. Vapaaehtoistoiminnan myötä saadut oppimiskokemukset muovaavat ihmistä. Aitoon, kokemukselliseen oppimiseen liittyy tiiviisti kokemusten reflektointi, joka muoaa nuoren asenteita, arvoja ja uskomuksia. Onkin tärkeää, että nuorilla on mahdollisuus käydä kokemuksiaan läpi yhdessä muiden kanssa. Jotta kokemukset vapaaehtoistoiminnasta eivät jää irrallisiksi, on otettava huomioon nuoren kehitysvaihe ja huolehdittava esimerkiksi siitä, ettei odotukset nuorta kohtaan ole liian suuret. Nuoret voivat pohtia kokemuksiaan monin eri tavoin koko vapaaehtoistoiminnan ajan, ei pelkästään toiminnan jälkeen. (Kurki 2001, 78-81.)

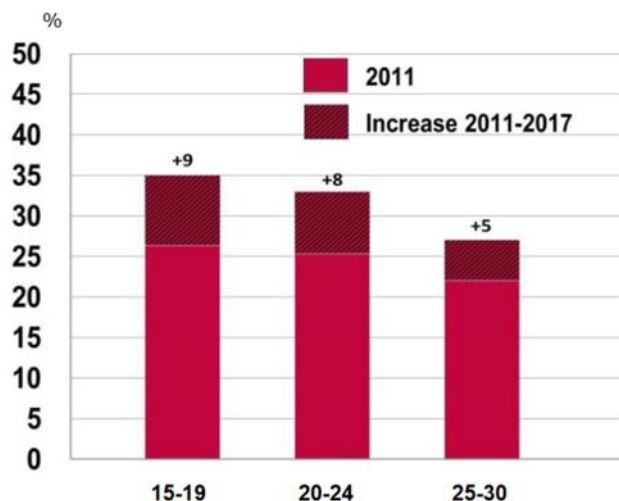
3.3.2 Nuorten vapaaehtoistoimintaan osallistuminen Euroopassa

Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen vahvistaa nuorten osallisuuden ja yhteisöön kuuluvuuden tunteita. Osallistuminen erilaisiin toimintoihin ja projekteihin vaikuttaa myös merkittävästi persoonallisuuden kehittymiseen. Onkin selvää, että vapaaehtoistoiminnasta on mahdollista hyötyä henkilökohtaisella tasolla merkittävästi. Nuorten on mahdollista kehittää sekä henkilökohtaisia taitoja että ammatillisia valmiuksia, sillä vapaaehtoistyön tekeminen voi vaikuttaa merkittävästi työpaikan saamiseen. Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen edistää myös vuorovaikutus- ja viestintätaitojen, johtamistaitojen kehittymistä. (Euroopan komissio 2018, 89.) Euroopan komission (2018, 89) mukaan keskimäärin noin 30% 15–30-vuotiaista eurooppalaisista nuorista osallistuu vapaaehtoistoimintoihin. Eri maiden välillä on kuitenkin havaittavissa jonkin verran eroja. (ks. kuvio 1)

Kuvio 1: 15–30-vuotiaiden osallistuminen vapaaehtoistoimintaan vuosina 2011 ja 2017 eri maiden sekä sukupuolen mukaan (Euroopan komissio 2018, 90; viitattu Flash Eurobarometer 319, 2011 ja Flash Eurobarometer 455, 2017). Kuvio otettu Print Screen toimintoa käyttäen alkuperäislähteestä.

Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on selvästi yhteydessä koulumaailmaan. Nuorten määrä toisen asteen opetuksessa ja korkeakouluissa on ollut kasvussa, mikä on vaikuttanut myös siihen, että yhä useampi nuori osallistuu vapaaehtoistoimintaan. Myös työllisyysmahdollisuuksien heikkenemisen on todettu olevan yhteydessä kasvavaan kiinnostukseen vapaaehtoistyöstä. Nuoret kiinnostuvat vapaaehtoistyöstä kehittääkseen esimerkiksi työelämässä tarvittavia taitoja ja rakentaakseen työelämän kannalta merkittäviä verkostoja. (Euroopan komissio 2018, 90.) Tutkimuksen mukaan sukupuolella ei ole niin suurta merkitystä vapaaehtoistoimintaan osallistumisen kannalta kuin iällä. 15–19-vuotiaat nuoret ovat aktiivisimpia osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. Tutkimustulosten perusteella voidaankin todeta, että mitä nuorempaa joukkoa tarkastellaan, sitä korkeampi on osallistumisaste. (ks. kuvio 2)

Kuvio 2: 15–30-vuotiaiden osallistuminen vapaaehtoistoimintaan eri ikäryhmien mukaan vuosina 2011 ja 2017 (Euroopan komissio 2018, 91; viitattu Flash Eurobarometer 455, 2017). Kuvio otettu Print Screen toimintoa käyttäen alkuperäislähteestä.

Kun tarkastellaan nuorten sitoutumista vapaaehtoistoimintaan, voidaan huomata, että suurin osa nuorista haluaa työskennellä oman lähiyhteisönsä hyväksi (Euroopan komissio 2018, 91). Vaikka yhä useampi eurooppalainen nuori tekee vapaaehtoistyötä muualla kuin omassa kotimaassaan, on paikallisen vapaaehtoistyön tekeminen silti suosittumpaa. Kaiken kaikkiaan nuorten osallistuminen vapaaehtoistoimintaan on nykyään yleisempää sekä kotimaassa että ulkomailla verrattuna vuoteen 2011. Tutkimustulosten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että osallistumisaste voisi olla vieläkin korkeampi. On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten yhä useampi nuori saataisiin osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. (Euroopan komissio 2018, 93-94.)

Euroopan komission (2018, 94) mukaan nuorten olisi tärkeää saada vapaaehtoistoimintaan osallistuminen virallisesti tunnustetuksi. Virallisen todistuksen saamista voidaan pitää hyödyllisenä sekä jatko-opiskelun että työelämään hakeutumisen kannalta. Se voi myös motivoida nuoria osallistumaan yhä aktiivisemmin vapaaehtoistoimintaan. Monet nuoret haluavat yhteiskunnallisen osallistumisen lisäksi parantaa työllistymismahdollisuuksiaan etenkin niissä maissa, joissa työllistyminen on hankalaa. Vaikka vapaaehtoistoiminnasta saatava virallinen todistus voi toimia tärkeänä motivaatiota lisäävänä tekijänä, keskimäärin alle kolmasosa eurooppalaisista nuorista ilmoittaa saaneensa todistuksen. Moni nuori opiskelija hyötyisi varmasti siitä, että vapaaehtoistoiminnasta hankitut tiedot ja taidot näkyisivät virallisessa todistuksessa.

4 Opinnäytetyön toteutus

Laadullinen tutkimusmenetelmä sopii käytettäväksi silloin, kun tutkitaan merkitysten maailmaa, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen (Vilkkä 2015, 75). Kuvaamme opinnäytetyössä,

miten Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijät toimivat 15–18-vuotiaiden nuorten osallisuuden edistäjinä vapaaehtoistoiminnassa. Seuraavissa kappaleissa on käsitelty tarkemmin laadullista tutkimusta, opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmää ja opinnäytetyön aineiston analyysia sekä esitelty haastatteluihin osallistuneet kansalaisjärjestöt.

4.1 Tutkimuskysymys

Tutkimuksen tarkoitusta voidaan kuvata neljän eri piirteen perusteella, joita ovat kartoittava, selittävä, kuvaileva tai ennustava. Kuvailevassa tutkimuksessa esitetään tarkkoja kuvauksia ja kysytään miten tai minkälainen jokin asia on. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 126-138.) Opinnäytetyön tutkimus on kuvaileva ja tutkimuskysymyksessä hahmottuu koko tutkittava ilmiö.

Tutkimuskysymys:

- Miten Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijät toimivat 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäjinä vapaaehtoistoiminnassa?

4.2 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö on toteutettu laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä valittiin, sillä haluttiin tutkia merkityksiä ja saada syventävää tietoa tutkittavasta aiheesta. Laadullinen tutkimus on luonteeltaan empiiristä tutkimusta ja siinä pyritään tarkastelemaan havainnointiaineistoa ja argumentoimaan (Tuomi & Sarajärvi 2013, 22). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita merkityksistä, eli siitä, miten ihmiset näkevät ja kokevat tutkittavan aiheen. Laadullista tutkimusta käytetään, kun halutaan saada syvälinen näkemys esiin. (Kananen 2014.) Opinnäytetyön tutkimusprosessi etenee laadullisessa tutkimuksessa aina siten, että koko ajan tiedetään, mitä seuraavaksi tehdään. Laadullisessa tutkimuksessa edetään tutkimusongelman kautta aineistonkeruuseen ja lopuksi tulosten analysointiin ja raportointiin. (Kananen 2014, 28.)

Laadullisessa tutkimuksessa ei ole määritelty paljonko aineistoa täytyy kerätä, vaan sitä kerätään sen verran, että tutkija ymmärtää ilmiön ja tutkimusongelma ratkeaa (Kananen 2014, 19). Neljä haastateltavaa oli opinnäytetyössä hyvä määrä, sillä haastateltavien vastauksista saadut tulokset auttoivat ratkaisemaan tutkimuskysymyksen ja ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä useista eri näkökulmista. Opinnäytetyössä puhutaan saturaatiosta eli kylläntymisestä. Saturaatio tarkoittaa sitä, että aineisto alkaa toistaa itseään. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 87.) Opinnäytetyössä haastateltavilta tuli melko samankaltaisia vastauksia ja aineistosta voitiin tehdä yleistyksiä. Tuomi ja Sarajärvi kirjoittavat (2013, 89) että samuuden hakemisessa laadullisesta tutkimuksesta voidaan puhua aineiston saturaatiosta. Opinnäytetyössä haettiin aineistosta samankaltaisuuksia ja luokittelu tehtiin aineiston perusteella, joten ei tiedetty etukäteen, montako luokkaa syntyy.

4.3 Tiedonkeruumenetelmä

Yleisimmät aineistonkeruumenetelmät laadullisessa tutkimuksessa ovat kysely, haastattelu, havainnointi ja erilaisista dokumenteista saatava tieto (Tuomi & Sarajärvi 2013, 71). Haastattelun eri muotoja ovat teemahaastattelu, lomakehaastattelu ja syvähaastattelu. Näillä kolmella eri haastattelumuodolla on erilainen suhde tutkittavaan ilmiöön (Tuomi & Sarajärvi 2013, 74). Opinnäytetyön aineisto on hankittu käyttäen teemahaastattelua tiedonkeruumenetelmänä. Teemahaastattelun tavoitteena on, että tutkija ymmärtäisi ja saisi käsityksen tutkitavasta ilmiöstä, jossa on aina mukana ihminen. Tutkija pyrkii avaamaan ihmisen toimintaa teemojen avulla. (Kananen 2014, 72). Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, eli siinä edetään tiettyjen etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten avulla (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87).

Teemahaastattelussa kysymyksiä voidaan syventää ja tarkentaa haastateltavan vastauksiin perustuen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 88). Haastattelun etuna on myös se, että haastateltavaksi voidaan valita sellaisia henkilöitä, joilla on tietoa ja kokemusta tutkittavasta aiheesta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 86). Opinnäytetyöhön on valittu haastateltavaksi sellaisten eurooppalaisten kansalaisjärjestöjen työntekijöitä, jotka työskentelevät nuorten, 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämiseksi vapaaehtoistoiminnassa. Tarkoituksena oli saada tutkittavasta aiheesta monitahoista ja syventävää tietoa.

Ennen haastateltavien valintaa on tutustuttu CEV:n sivuilla lueteltujen jäsenjärjestöjen nettisivuihin. Yhteistyössä Kansalaisareenan Jeesaan-hankkeen vetäjien kanssa valittiin opinnäytetyön aiheeseen sopivia järjestöjä. Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijöihin otettiin yhteyttä lokakuussa 2018. Lokakuun lopulla Jeesaan-hankkeen projektityöntekijä Aino Kostiainen vieraili CEV:n konferenssissa Brysselissä, jossa hän kertoi muille CEV:n jäsenjärjestöjen työntekijöille opinnäytetyöstä. Kansalaisjärjestöjen työntekijöiden yhteystietoja saatiin lisää konferenssin jälkeen. Heihin otettiin yhteyttä marraskuussa 2018. Haastatteluihin suostuneita työntekijöitä oli yhteensä neljä ja he olivat kotoisin Irlannista, Ranskasta, Espanjasta sekä Belgiasta. Haastateltavat esitellään myöhemmin kappaleessa 4.4.

Kananen (2014, 77) kirjoittaa, että tutkijalla täytyy olla ennakonäkemyks ilmiöstä, jota tutkitaan, jotta hän voi päättää ennen haastattelua keskustelun teemat. Etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehukseen, eli siihen, mitä tutkittavasta ilmiöstä jo tiedetään (Tuomi & Sarajärvi 2018, 88). Marraskuun loppupuolella suunniteltiin teemahaastattelujen teemat sekä tarkentavat kysymykset. Työelämäyhteiskumppanin mielipidettä teemahaastattelurungosta kysyttiin joulukuun alussa ja heidän toiveensa huomioitiin, kun teemahaastattelurunkoa muokattiin. Haastattelun teemoiksi muodostuivat:

1. Haastateltavan henkilön tausta

2. Nuorten opiskelijoiden osallisuuden edistämisen käytänteet

3. Nuoret opiskelijat vapaaehtoistoiminnassa

4. Kehittämisehdotukset

Teemahaastattelussa pysytään tietyissä teemoissa, jotta haastattelu ei lähde kulkemaan tutkittavan ilmiön ulkopuolelle. Haastattelijan tulee muistaa, että haastattelu etenee vastaajan ehdoilla (Kananen 2014, 76). Haastatteluihin suostuneille työntekijöille lähetettiin joulukuussa teemahaastattelun aiheet, jotta he pystyivät perehtymään niihin etukäteen ja siten valmistautumaan haastatteluun. On myös eettisesti perusteltua kertoa haastateltaville etukäteen, mistä aiheesta heitä haastatellaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 86).

Tutkimuslupa saatiin Kansalaisareenalta joulukuussa, minkä jälkeen haastatteluihin suostuneisiin työntekijöihin otettiin uudelleen yhteyttä ja heidän kanssaan sovittiin haastattelujen tarkemmat ajankohdat. Koehaastattelut tehtiin ennen oikeita haastattelutilanteita. Haastattelut toteutettiin joulukuussa Skypessä englannin kielellä. Haastatteluiden avulla haluttiin saada mahdollisimman laaja kuva haastateltavien maiden kansalaisjärjestöjen toimintakäytännöistä ja menetelmistä, joiden avulla 15-18-vuotiaita opiskelijoita kannustetaan vapaaehtoistoimintaan. Keskusteluttamalla haastateltavaa pyrittiin ymmärtämään ilmiötä ja laajentamaan omaa ymmärrystä aiheesta (Kananen 2014, 76). Opinnäytetyön kannalta oli tärkeää, että haastateltavat saivat tuoda vapaasti esiin omia näkemyksiään ja tietouttaan, sillä eri maiden kansalaisjärjestöjen toimintakäytännöissä ja menetelmissä on eroja. Skypehaastatteluissa pysyttiin myös esittämään tarkentavia kysymyksiä ja selvittämään asioita.

4.4 Haastateltavien esittely

Yksi haastateltavista työntekijöistä työskentelee Volunteer Ireland -järjestössä, joka koordinoi vapaaehtoistoimintaa koko Irlannissa. Järjestö edistää vapaaehtoistyön tekemistä kaikenikäisten parissa, kouluttaa muita järjestöjä, työskentelee yritysten vapaaehtoistyöhankkeiden parissa sekä järjestää tapahtumamuotoisia vapaaehtoistyöprojekteja. Volunteer Ireland tukee jäsenjärjestöjään varmistaakseen, että ne tarjoavat kaikille vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneille ihmisille sopivia vapaaehtoistyönmahdollisuuksia. Volunteer Ireland on yksi CEV:n jäsenjärjestöistä.

Opinnäytetyötä varten on haastateltu nuorten parissa toimivaa kansalaisjärjestön työntekijää Belgiasta. Järjestö on nimeltään Les Guides ja sen vapaaehtoistoiminta on suunnattu pääasiassa nuorille tytöille. Järjestö tukee nuoria kasvamaan aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Jakaminen, kunnioitus, vastuullisuus, avoimuus ja luottamus ovat järjestön tärkeimmät arvot. Järjestön toiminta on avointa kaikille viisivuotiaasta lähtien. Eri ikäisille nuorille on omat ryhmät, joilla on lapsen tai nuoren kehitystason mukaan asetetut pedagogiset tavoitteet. Järjestössä nuoret voivat osallistua erilaisiin vapaaehtoistoiminnan projekteihin ja tapahtumiin.

The Catalan Social Volunteer Federation on vapaaehtoistoiminnan kattojärjestö Espanjassa. Järjestö kokoaa yhteen noin 350 muuta voittoa tavoittelematonta järjestöä. Yhdessä näiden järjestöjen kanssa he vaikuttavat yhteensä 80 000 vapaaehtoiseen. The Catalan Social Volunteer Federation toimii sosiaalisen vapaaehtoistoiminnan edistämiseksi ja tunnustamiseksi omassa maassaan. Järjestö on yksi CEV:n jäsenjärjestöistä. Järjestön tarkoituksena on lisätä tietoisuutta vapaaehtoistyöstä ja rohkaista kansalaisia osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. Järjestö käyttää nuorten kanssa työskennellessä palveluoppimisen menetelmää.

France Benevolat on Ranskan vapaaehtoistoiminnan kattojärjestö. Järjestö työskentelee 6000 alajärjestön kanssa, jotka ovat France Benevolatin jäsenjärjestöjä. France Benevolat on yksi CEV:n jäsenjärjestöistä. Järjestön työntekijät toimivat yhteistyössä muiden nuorten opiskelijoiden parissa työskentelevien jäsenjärjestöjen kanssa. Työ perustuu aktiiviseen kansalaisuuteen. Heidän tehtävänä on kuunnella tarkkaan, millaisia toiveita nuorilla opiskelijoilla on, ja löytää heille sopiva järjestö, jonka kautta he voivat tehdä vapaaehtoistyötä. France Benevolatilla on käytössään nettisivut, johon on listattuna eri järjestöjen tarjoamaa vapaaehtoistyötä.

4.5 Aineiston analyysimenetelmä

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysoinnilla pyritään ymmärtämään tutkimusongelmaa. Kerätystä aineistosta voi löytyä useita kiinnostavia aiheita, mutta olennaista on, ettei kaikkea materiaalia analysoida. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 225.) Aineisto on käytävä aluksi läpi ja sitä on rajattava, jotta aineisto liittyy nimenomaan tutkittavaan ilmiöön. Tämän jälkeen aineistoa analysoidaan joko luokittelun, teemoittamisen tai tyyppittelyn avulla. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104-105.) Opinnäytetyön analyysi on toteutettu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Opinnäytetyön tulosten analysoinnissa on käytetty apuna luokittelua. Luokittelu on samaa tarkoittavien käsitteiden tai asioiden yhdistelemistä ja sen tarkoituksena on aineistoin tiivistäminen (Kananen 2014, 113).

Haastattelut on toteutettu englanniksi, eli myös aineisto on litteroitu englanniksi auki sanasta sanaan. Litteroitua tekstiä tuli yhteensä 25 sivua. Litteroinnin jälkeen haastattelujen vastaukset on käännetty englannista suomeksi, jotta haastattelujen sisältö ymmärrettäisiin paremmin.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen, joita ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston analyysiprosessin alussa litteroidusta haastatteluaineistosta karsitaan kaikki epäolennainen pois. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 108-109.) Opinnäytetyössä aineiston pelkistämistä ohjasi tutkimuskysymys, jonka perusteella aineistosta litteroitiin olennaiset alkuperäisilmaukset. Alkuperäisilmaukset merkittiin sisällönanalyysitaulukkoon

eri väreillä. Seuraavaksi aineistosta etsittiin haastateltavien kansalaisjärjestöjen työntekijöiden samankaltaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Aineiston klusteroinnissa eli ryhmittelyvaiheessa alkuperäisilmaukset käydään huolellisesti läpi ja etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä (Tuomi & Sarajärvi 2012, 110).

Opinnäytetyön sisällönanalyysissa alkuperäisilmaukset, pelkistykset, alaluokat ja yläluokat koottiin taulukkomuotoon, jotta aineiston käsittely olisi selkeämpää ja helpompaa. Yläluokkia muodostui yhteensä kaksi. Aineistosta muodostui yhteensä seitsemän 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuutta edistävää alaluokkaa ja kolme 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämisen haasteisiin liittyvää alaluokkaa.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa teoriaa ja johtopäätöksiä verrataan koko ajan alkuperäisaineistoon uutta teoriaa muodostettaessa. Sisällönanalyysissa edetään empiirisestä aineistosta kohti teoreettisempaa ymmärrystä tutkittavasta aiheesta. Opinnäytetyön tuloksissa esitellään empiirisestä aineistosta muodostetut aineistoa kuvaavat teemat. Tutkijan tarkoituksena on ymmärtää haastateltavia heidän omasta näkökulmastaan aineiston analyysin eri vaiheissa. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 112-113.)

5 Opinnäytetyön tulokset

Opinnäytetyön tulokset on jaoteltu kahteen yläluokkaan, jotka ovat 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäminen vapaaehtoistoiminnassa ja 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämiseen liittyvät haasteet vapaaehtoistoiminnassa. Tässä kappaleessa kuvaamme opinnäytetyössä saatuja tuloksia ja vastaamme tutkimuskysymykseen: Miten Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijät toimivat 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäjinä vapaaehtoistoiminnassa?

5.1 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäminen vapaaehtoistoiminnassa

Haastatteluiden perusteella voidaan nähdä, että on monia tekijöitä, jotka edistävät 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuutta vapaaehtoistoiminnassa. Aineiston analyysissa muodostui 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämiseksi vapaaehtoistoiminnassa alaluok-

kat vapaaehtoisten tasavertainen kohtelu, kansalaisjärjestötoiminnan hyödyntäminen, yhteistyö jäsenjärjestöjen kanssa, opiskelijoiden valmentaminen, vapaaehtoistyön tunnustaminen virallisesti, teknologian hyödyntäminen ja opiskelijoiden näkökannan huomioiminen.

Kuvio 3: 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäminen vapaaehtoistoiminnassa

5.1.1 Vapaaehtoisten tasavertainen kohtelu

Yksi tärkeimmistä vapaaehtoistoiminnan lähtökohdista on se, että jokaisella on oikeus tehdä itselleen sopivaa ja omiin mielenkiinnon kohteisiin sopivaa työtä. Vapaaehtoistyön esteenä eivät saa olla henkilökohtaiset ominaisuudet, elämäntyyliin, pukeutumiseen tai muut elämänsä historiaan liittyvät asiat. (Ansio 2017, 8.) Myös haastatteluissa ilmeni vapaaehtoisten tasavertaisen kohtelun tärkeys.

Haastattelujen perusteella voidaan nähdä vapaaehtoisten tasavertaisen kohtelun edistävän 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuutta vapaaehtoistoiminnassa. Haastateltavat kertoivat

kansalaisjärjestöjen työntekijöiden tekemän vapaaehtoistoiminnan mahdolliseksi kaikille riippumatta iästä tai taustoista, sekä mahdollistavan puitteet sukupolvien väliseen vapaaehtoistoimintaan.

H1: “We want to make volunteering available to all communities...And some of our programs are very positive in engaging people from different diverse backgrounds and in terms of age category, so from young volunteers to older volunteers.”

H2: “We have now volunteering, intergenerational volunteering groups... young people gather elderly people from homes, sometimes on wheelchairs ... they bring them together and they will walk for two hours in a nice environment.

H2: “The young people who are volunteers create this intergenerational movement by this promenade.”

Kaikilla ihmisillä on vahvuuksia, joita voidaan hyödyntää vapaaehtoistyössä. Osallistumisen kautta mahdollistuu tunne siitä, että voi olla hyödyksi ja auttaa muita omien vahvuuksien mukaan. Rajoitteista huolimatta kaikilla tulisi olla yhdenmukaiset mahdollisuudet osallistua vapaaehtoistoimintaan. (Turkkila 2017, 14.) Eräs haastateltavista kertoi, että kansalaisjärjestössä, jossa hän työskentelee, vapaaehtoistoimintaan kysytään mukaan myös niitä, joita autetaan vapaaehtoistoiminnan avulla.

H2: “The principle we have is that...when we are speaking volunteering, we are volunteering for, but we are asking also those we have been working as volunteers for to become volunteers also. We base our volunteering on the fact that everybody can become a volunteer... not only those who volunteer but those who we are helping by volunteering.”

5.1.2 Kansalaisjärjestötoiminnan hyödyntäminen

Kansalaisjärjestöillä on käytössään erilaisia menetelmiä ja projekteja 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämiseksi vapaaehtoistoiminnassa. Eräs haastateltavista kertoi, että he työskentelevät maahanmuuttajataustaisten nuorten ja vammaisten nuorten yhteistyön lisäämiseksi ja osallisuuden edistämiseksi vapaaehtoistoiminnassa. Projektissa vammaisen nuori opettaa kulttuuriin liittyviä asioita maahanmuuttajanuorelle samalla kun maahanmuuttajanuori avustaa vammaista nuorta liikkumisessa. Toisen haastateltavan mukaan heidän kansalaisjärjestössään on vapaaehtoistoiminnan projekti, johon voi osallistua nuorten opiskelijoiden lisäksi myös muut ihmiset riippumatta henkilökohtaisista ominaisuuksistaan. Projektissa toimitaan vapaaehtoisina erilaisissa tapahtumissa, joita ovat esimerkiksi konsertit ja yhteisöjen urheilutapahtumat.

H2: “We asked refugees to help disabled young people between the age of 15 and 18. We have a wonderful picture of a disabled people on a wheelchair showing Paris to a refugee. And the same time refugee is pulling the wheelchair all over the city... so they also have become friends.”

H1: “We do have one of our own programmes that does involve young people, and it involves 16–18-year olds specifically. And it has from 16 to 84 is the oldest person, and there’s 69 different nationalities involved in the programme. The young people that come along, as does everyone that’s involved with the programme, feels age is not a barrier, your nationality is not a barrier, your gender or sexuality and all of those things.”

Eräs kansalaisjärjestön työntekijä ilmaisi haastattelussa, että heidän järjestössään nuoret opiskelijat tekevät videon valitsemastaan järjestöstä ymmärtääkseen miten kyseinen järjestö toimii ja millaisten sosiaalisten tarpeiden parissa järjestö työskentelee. Projektin jälkeen nuoret opiskelijat voivat toimia vapaaehtoisina järjestössä, jolle tekivät videon.

H3: “In the project, young people produce during two quarters a video that shows how the NGO works, selected by the students, and what are the tasks of their volunteers. In this way, at the end of the six months, the students are able to know in more depth the social needs cover by such organization. Apart from the video, it’s very important the relationships created during the process after the project, they get involved as volunteers in the NGO they were related during the video production.”

Haastateltavan mukaan projektin tarkoituksena on edistää nuorten opiskelijoiden osallistumista vapaaehtoistoimintaan ja pidempiaikaista kiinnostumista kansalaistoimintaan. Projekti lisää nuorten opiskelijoiden ymmärrystä siitä, että he voivat saada aikaan muutosta omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Samassa kansalaisjärjestössä nuoret opiskelijat voivat toimia vapaaehtoisina järjestön hallinnollisissa tehtävissä, mikäli tällaiset tehtävät kiinnostavat heitä. Neljäs haastateltava kertoi, että heidän järjestössään kehitetään nuorista opiskelijoista koostuvaa ryhmää, jonka tehtävänä on rekrytoida uusia vapaaehtoisia.

H3: “Promote the involvement and long-term interest of adolescents and young people in voluntary action and citizen participation, as very important tools for social transformation.”

H3: “To publicize social volunteering and raise young people’s awareness of their transformative power at a personal and social level from direct knowledge and their own experience”

H4: “And for the moment we try to develop a big work group of students, which is the recruitment. How to manage that, how to get more ideas.”

5.1.3 Yhteistyö jäsenjärjestöjen kanssa

Nuoret ovat kiinnostuneita tekemään vapaaehtoistyötä, jopa aikaisempia sukupolvia enemmän. Vapaaehtoistoiminnalla autettavia ihmisiä on haasteellista löytää, joten tarvitaan tahtoja, jotka organisoivat vapaaehtoistoimintaa ja tiedottavat siitä. Lisäämällä nuorten ja vapaaehtoistojen välille kontakteja, mahdollistuu vapaaehtoistoiminnan mielekkyys ja joustavuus. On tärkeää, että nuoret saavat kokemuksen siitä, mitä vapaaehtoistoiminta on. (Grönlund & Pessi 2008, 133-134.) Haastattelujen perusteella voidaan nähdä että, kontaktit ja yhteistyö jäsenjärjestöjen välillä edistävät 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuutta vapaaehtoistoiminnassa.

Haastateltavat pitivät tärkeänä kansalaisjärjestöjen yhteistyötä omien jäsenjärjestöjensä kanssa. Kansalaisjärjestöt tukevat jäsenjärjestöjään ymmärtämään paremmin nuoria, kannustavat jäsenjärjestöjä olemaan joustavampia nuorten suhteen sekä korostavat nuorten opiskelijoiden roolia järjestöissä. Eräs haastateltavista piti tärkeänä asiana hyvien työskentelykäytänteiden jakamista jäsenjärjestöjen välillä koskien vammaisia nuoria vapaaehtoistojia. Eräs haastateltavista kertoi, että kansalaisjärjestössä, jossa hän työskentelee, pyritään lisäämään työntekijöiden pedagogista osaamista, jotta nuorten osallistuminen vapaaehtoistoimintaan helpottuisi.

H3: “More pedagogy with the entities to facilitate the enrolment of young people into voluntary teams, adapt voluntary offers to schedules and rhythms of young people, and make the commitments more flexible.”

H2: “It’s really to make associations in our country conscious of the fact that... it is important to have young people in their associations and not just adults.”

H2: “And it’s just now, that we are setting up national structure where we can really exchange good practices between associations considering young disabled people.”

5.1.4 Opiskelijoiden valmentaminen

Nuorten kouluttamisella vapaaehtoistoimintaan pyritään antamaan perusvalmiudet toimia vapaaehtoisena (Mäkelä & Peltonen 2012, 60). Mäkelän ja Peltosen (2012, 69) mukaan nuorten kouluttamisella vapaaehtoistoimintaan autetaan heitä orientoitumaan toimintaan ja lisäämään ymmärrystä vapaaehtoistoiminnan laajasta kirjosta. Nuorten kouluttaminen vapaaehtoistoimintaan ja osallistumisen motiivien tarkastelu lisäävät toimintaan sitoutumista.

Nuorten mielestä toimivin tapa innostaa vapaaehtoistoimintaan perustuu kasvokkaiseen vuorovaikutukseen. Kerrottaessa nuorille vapaaehtoistoinnasta, on tärkeää tuoda esiin erilaisia tekemisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia sekä sallia nuorista itsestään viriävät ajatukset. Nuorten ottaminen mukaan toiminnan suunnitteluun, auttaa heitä kokemaan toiminnan omakseen. (Mäkelä & Peltonen 2012, 70-74.)

Myös haastateltavat kertoivat samantyyllisistä asioista, mistä Mäkelä ja Peltonen ovat kirjoittaneet. Haastateltavien mukaan on tärkeää valmentaa 15–18-vuotiaita opiskelijoita vapaaehtoistoimintaan. Kansalaisjärjestön työntekijät järjestävät erilaisia vapaaehtoistoinnin koulutuksia opiskelijoille sekä vierailevat kouluissa kertomassa vapaaehtoistoinnasta ja pyrkivät lisäämään tietoisuutta vapaaehtoistoinnasta opiskelijoiden keskuudessa. Eräs haastateltava kertoi, että heidän kansalaisjärjestössään vapaaehtoistoinnin koulutuksen saaneet nuoret opettavat muita nuoria tulemaan mukaan vapaaehtoisiksi. Yksi haastateltavista kertoi heidän järjestönsä työntekijöiden valmentavan opiskelijoita valmistautumaan vapaaehtoistyön tekemiseen erilaisten palveluidenkäyttäjien parissa.

H3: “But the, the more specialize is a question training them... if they don't know exactly what voluntary activities are, you know.”

H3: “Awareness through the educational community is the most relevant activity, since from the very beginning we can present them different areas of social volunteering, when can they be a volunteer and how and where to find volunteering activities.”

H1: “A lot of the training that we do is around voluntary preparation. So, sometimes it can be to prepare them culturally for the organization that they're going to be volunteering with and the service users that they're gonna be working with, which might be from a disadvantaged background.”

5.1.5 Vapaaehtoistyön virallinen tunnustaminen

Pakasen (2018, 91) mukaan vapaaehtoistyössä opittujen taitojen tunnustamista pidetään tärkeänä sekä vapaaehtoistoimijan että järjestön kannalta. Vapaaehtoistyöntekijä saattaa haluta esitellä omaa osaamistaan, hakea hyväksilukua oppilaitoksesta tai tunnustaa osaamisensa työnhaussa. Järjestön näkökulmasta vapaaehtoistoinnin virallinen tunnustaminen auttaa järjestöä rakentamaan imagoaan sekä kertomaan ulkopuolelle, minkälaista osaamista järjestössä voi saavuttaa. Osaamisen tunnustamisen kautta järjestöön saattaa liittyä uusia vapaaehtoisia ja järjestön yhteistyömahdollisuudet kasvavat. Pakasen (2018, 92-93) mukaan osaamisen dokumentoinnin tarkoituksena on oman osaamisen tekeminen näkyväksi ja miten se on kehittynyt toiminnan aikana. Mäkelän ja Peltosen (2012, 61) mukaan nuorille on tärkeää pai-

nottaa vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta saatavan tunnustuksen merkitystä. Todistus vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta on osoitus siitä, että nuorten tekemä vapaaehtoistyö on yhteydessä vastuulliseen tahoon.

Opinnäytetyön tuloksissa ilmeni samoja asioita, mitä yllä olevassa kappaleessa on käsitelty. Kaksi neljästä haastateltavasta kertoi, että heidän järjestössään 15–18-vuotiaiden tekemä vapaaehtoistyö tunnustetaan virallisesti. He pitivät erittäin tärkeänä kaikkea opiskelijoiden tekemän vapaaehtoistyön tunnustamista, sillä se auttaa heitä myöhemmin elämässä muun muassa työhaussa. Eräs haastateltava ilmaisi, että heidän kansalaisjärjestössään kehitetään vapaaehtoistoiminnan passia, jolla voidaan tunnustaa opiskelijoiden vapaaehtoistoiminnassa opittavat taidot.

H2: “We have created ten years ago, what is called a volunteer passport. -This passport is a filled in by the one who is doing volunteer work and by the director of an association.- it follows the young person afterwards and helps him or her to find the job.”

H4: “By us, we recognise all what they do. They are the base of our organization. - When they finish whole route of training, they receive a diploma. So, it’s a big recognition. “

H1: “We are working with the youth council on a volunteer passport, where people can bring it from one organization to the next, which would actually record their skills and trying to get people to look at volunteering very positively.”

5.1.6 Teknologian hyödyntäminen

Paikallisesti, alueellisesti ja kansallisesti toimivat kansalaisjärjestöt ovat tärkeitä osallisuuden areenoita, mutta ne eivät aina pysty tarjoamaan riittäviä osallistumisen väyliä. Nykyään internetillä on yhä suurempi merkitys kansalaisjärjestöjen toiminnan väylien tarjoajana. (Eskelinen ym. 2012, 216.) Nuorille verkko on toimintaympäristö, jonka he kokevat läheiseksi ja jossa he oppivat toimimaan. Internetin hyödyntäminen monimuotoistaa järjestöjen toimintaa. Olennaista on, että niin sanotut perinteiset toimintatavat ja jo kehitetyt, olevassa olevat toiminnot yhdistetään verkkoympäristöön. (Eskelinen ym. 2012, 230-233.)

Haastatteluissa ilmeni, että kansalaisjärjestöjen työntekijät hyödyntävät teknologiaa helpottaakseen nuorten opiskelijoiden osallistumista järjestöjen vapaaehtoistoimintaan. Haastateltavat kokivat, että verkko on nuorille opiskelijoille luontainen toimintaympäristö. Monet kansalaisjärjestöjen jäsenjärjestöt tarjoavat vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia opiskelijoille

kyseisen kansalaisjärjestön nettisivuilla. Eräs haastateltavista kertoi heidän kansalaisjärjestönsä kehittämästä verkkotyökalusta, jonka avulla opiskelijat voivat perehtyä tarkemmin vapaaehtoistoiminnassa opittuihin taitoihin.

H3: “We are for now adapting to new the technologies because young people work with mobile... We can make it easier here for them to get organizations”

H1: “I think we have that realisation that a lot of volunteering young people today, is on technology...to engage those people that are in those areas and may not go out to seek and find an organization in their local area, but to introduce them to volunteering. So whether it’s a youtube video or something that’s on Instagram or stuff like that to get messages out there.”

H1: “It’s looking at helping volunteers to learn about the specific skills that they’ve learnt so it’s a free online tool that anyone can use...the key element we want young people to see, that they’re getting something out of it”

Haastatteluissa ilmeni, että internetin hyödyntäminen vapaaehtoistoiminnassa ja erilaisten vapaaehtoistyön tehtävien tarjoaminen verkossa on nykypäivänä entistä tärkeämpää ja se tukee kansalaisjärjestöjen perinteisiä toimintatapoja. Verkkoympäristö ei korvaa kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta, mutta se mahdollistaa nuorten parissa työskenteleville uusia väyliä nuorten tiedottamiseen. Digitalisaatio vaikuttaa yhteiskunnassa laajasti, joten nuorten parissa työskentelevien on pystyttävä reagoimaan siihen eri tavoin. (Lauha, 2016.) Cohlmeyerin (2016) mukaan digitalisaation huomioiminen nuorten parissa työskennellessä merkitsee sitä, että nuorten osallisuutta vahvistetaan digitaalisilla keinoilla.

5.1.7 Opiskelijoiden näkökannan huomioiminen

Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen kannalta oleellista on, että vapaaehtoinen kokee toiminnan itselleen sopivaksi ja omia motiiveja palkitsevaksi. Kun nuorille kerrotaan vapaaehtoistoiminnasta, omakohtaisuuden korostamisen on todettu olevan tärkeässä osassa. (Mäkelä & Peltonen 2012, 69-71.) Haastateltavien mukaan on olennaista, että 15–18-vuotiaat opiskelijat saavat tietää erilaisista vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista omilla asuinalueillaan. Haastateltavat kertoivat, että kansalaisjärjestöjen työntekijöinä heidän tehtävänä on yhdistää opiskelijoiden toiveet ja ne järjestöt, jotka haluavat ottaa opiskelijoita vapaaehtoisiksi.

H1: “We do have a job of reaching out to everyone, and not saying you and you should volunteer, but saying that did you know that there are so many different types of volunteering that you can get involved with.”

H2: "So our role is to assemble, to unite desires of young people and the possibilities offered by associations."

H1: "So, if you come along and wanted to volunteer with me and I didn't have a role that suited, maybe I'd find another organization that suited by listening what would you like to do as a young person, how can I find something that does suit"

Nuoret toimivat nykyään yhä useammin itselleen tärkeäksi kokemillaan areenoilla välittämättä kansallisvaltiollisista rajoista. Koko maailma nähdään toimintaympäristönä, mutta monet globaalit ilmiöt kietoutuvat vahvasti paikallisiin ilmiöihin ja ne koetaan jokapäiväisessä arkielämässä. Jotta nuorten maailmankansalaisuus vahvistuu, heille on tärkeä kertoa ja tuottaa kokemuksia siitä, miten heidän oma elämänsä on yhteydessä eri puolille maailmaa. (Eskelinen ym. 2012, 240-242.)

Yhdessä haastattelussa ilmeni, että kansalaisjärjestön työntekijöiden tehtävänä on myös kertoa opiskelijoille niistä vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista, joita on tarjolla muualla Euroopassa. Haastateltavien mukaan opiskelijoita on kuunneltava tarkasti ja on selvitettävä, millaisia toiveita opiskelijoilla on, jotta sopivia vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia löydetään.

H1: "There's maybe European voluntary service or European solidarity corps that are their first experiences of it, and what we do is give information, letting young people know that those things are there."

Kun tarkastellaan nuorten osallistumista vapaaehtoistoimintaan, on syytä erottaa toisistaan nuorten ideoima ja toteuttama toiminta sellaisesta toiminnasta, jonka aikuiset ovat ideoineet, mutta jossa nuoret toimivat. Järjestöjen vapaaehtoistoiminnassa tarvitaan aikuisten luomia osallistumisen mahdollisuuksia, mutta on myös tärkeää, että nuorilla on aito mahdollisuus tulla kuulluiksi toiminnan ideoinnissa ja toteutuksessa. (Eskelinen ym., 2012.) Vapaaehtoistoiminnan kentällä työskentelevien tehtävänä on lisätä tietoisuutta vapaaehtoistyön mahdollisuuksista, olla avoimia nuorten omanlaiselle vapaaehtoistoiminnan kulttuurille ja olla valmiita näkemään asioita uudella tavalla. Vapaaehtoistoiminta on osallistavaa toimintaa, jonka nuoret kokevat omakseen, kun he pääsevät osallistumaan myös toiminnan suunnitteluun. (Mäkelä & Peltonen, 69-74.)

Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijöiden mukaan heidän tehtävänä on antaa vapaaehtoistyön kentällä tilaa opiskelijoista itsestään lähtevälle toiminnalle. Haastatteluissa ilmeni, että nuorten ideoiden huomioiminen ja ideoiden vieminen käytäntöön näyttäisi edistävän opiskelijoiden osallisuutta vapaaehtoistoiminnassa. Haastateltavien mukaan opiskelijoilla on

ideoita suunnitella ja toteuttaa vapaaehtoistoimintaa eri tavoin, joten järjestöjen työntekijöiden olisi tärkeää olla avoimia ja joustavia sekä tukea opiskelijoita.

H1: “Young people will want to be doing more of that informal ideas that they are coming up with, more of allowing people to have an idea and supporting it.”

H4: “In the context, young people can choose what they want... But pedagogy is, we offer the context and then they can choose whatever they want.”

5.2 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämiseen liittyvät haasteet vapaaehtoistoiminnassa

Aineiston analyysin tuloksena muodostui kolme alaluokkaa, joita ovat vapaaehtoistyön virallisen tunnustamisen puuttuminen, opiskelijoiden ajanpuute ja jäsenjärjestöjen eriävät toimintakäytänteet. Nämä alaluokat kuvaavat 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämiseen liittyviä haasteita vapaaehtoistoiminnassa.

Kuvio 4: 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämiseen liittyvät haasteet

5.2.1 Vapaaehtoistyön virallisen tunnustamisen puuttuminen

Kahdessa haastattelussa kävi ilmi, etteivät 15–18-vuotiaat opiskelijat välttämättä saa virallista tunnustusta tekemästään vapaaehtoistyöstä. Haastateltavien mukaan tunnustuksen eli

esimerkiksi todistuksen antaminen riippuu järjestöstä, joka ottaa opiskelijoita vapaaehtoisiksi. Haastateltavat kuitenkin kokivat, että opiskelijoiden olisi tärkeää saada jonkinlaista tunnustusta toimintaan osallistumisesta, vaikka osallistuminen olisikin kertaluontoista.

H3: “The problem is that it doesn’t exist that official recognition the activities...yes, there is no official way to recognize their work”

H3: “I believe that the recognition of competences should be reactivated.”

H1: “So, even if someone does something for one or two hours, they should get some sort of validation, it doesn’t have to be a certificate, but there should be something for someone to contribute.”

EU:n jäsenmaille on asetettu tavoitteeksi virallisen koulutuksen ulkopuolella opittujen taitojen validointi. Kyseessä kuitenkin on suositus, joka ei sido jäsenmaita juridisesti. Suosituksen mukaan jäsenmaiden olisi toteutettava epävirallisen ja arkioppimisen kautta opittujen tietojen, taitojen ja osaamisen validointia varten järjestelyt vuoteen 2018 mennessä. (Valtiovainministeriö 2015, 53.) Vaikka suositus on asetettu vuonna 2012, haastatteluissa kävi ilmi, ettei osassa Euroopan Unionin maissa vielä ole käytössä epävirallisen oppimisen validoinnin järjestelmää eikä vapaaehtoistyöstä hankittua osaamista tunnusteta virallisesti. Koska virallisen tunnustamisen antaminen riippuu järjestöstä, voi syynä vapaaehtoistyön virallisen tunnustamisen puuttumiseen olla se, ettei käytössä ole kansallista epävirallisen oppimisen validoinnin järjestelmää. Haastatteluiden perusteella voidaan sanoa, että kansallisella tasolla ja vapaaehtoistoiminnan järjestöissä on vielä tehtävä töitä vapaaehtoistyön virallisen tunnustamisen eteen. Järjestöissä tuotetaan yhä monipuolisempia todisteita ja dokumentteja vapaaehtoisten osaamisesta, jotta kouluissa ja työelämässä osataan paremmin tunnistaa ja arvostaa järjestöjen vapaaehtoistoiminnan kautta hankittua osaamista (Pakanen 2018, 92).

5.2.2 Opiskelijoiden ajanpuute

Nuoruus elämänvaiheena luo haasteita vapaaehtoistoiminnan kentällä. Nuorten elämä on kii-reistä opiskelun, töiden ja harrastusten takia. Nuoret haluavat kokeilla useita uusia asioita, mutta sitoutuminen yhteen asiaan saattaa olla hankalaa. (Mäkelä & Peltonen 2012, 83.) Vuoden 2012 Nuorisobarometrin mukaan nuoret pitävät ajanpuutetta suurimpana esteenä vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle. Ajanpuute voidaan nähdä haasteena vapaaehtoistoimintaan rekrytoimisen kannalta. Myös Kansalaisareenan, Opintokeskus Siviksen ja Kirkkohallituksen vuonna 2018 Taloustutkimuksella teettämän tutkimuksen mukaan suurin este vapaaehtoistyön tekemiselle on ajanpuute. Kun nuoret yhdistävät opiskelun ja työnteon tai saavat kokoaikaisen työpaikan, aikaa vapaaehtoistyön tekemiselle ei välttämättä jää (Euroopan komissio 2018, 90).

Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijät toivat myös esille saman ongelman. Haastateltavat kokivat, että 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallistamista vapaaehtoistoimintaan voi rajoittaa opiskelijoiden ajanpuute. Opiskelijat saattavat osallistua moniin eri aktiviteetteihin vapaa-ajallaan, joten aikaa vapaaehtoistyön tekemiselle ei välttämättä jää. Eräs haastateltavista mainitsi, että opiskelijoilla on usein kiire koulutehtävien ja harrastusten parissa, joten heidän on vaikea sitoutua vapaaehtoisiksi.

H4: “But it’s more difficult to find time, because we have crazy lives. And nowadays I think the engagement of young people is plural. They have engagement in many activities, not only one.”

H3: “The problem, we can say, with students is that their activities can’t be very steady in the time, you know, because they have changes in the studies and they have exams and so on.”

5.2.3 Jäsenjärjestöjen eriävät toimintakäytänteet

Nuorten osallisuuden edistämässä haasteena on kielteiset asenteet, jotka haittaavat nuorten aseman vahvistumista tai mitätöivät sen merkitystä yhteiskunnassa. Myös yhteisten, oikeanlaisten käytäntöjen ja toimintamallien kehittäminen ja vakiinnuttaminen ovat nuorten osallisuuden edistämiseen liittyviä haasteita. (Kiilakoski ym. 2012.) Mäkelän ja Peltosen (2012, 75) mukaan nuoret haluavat yhä useammin osallistua sellaiseen vapaaehtoistoimintaan, joka ei vaadi pitkäjänteistä sitoutumista. Järjestöjen haasteeksi vapaaehtoistoiminnan kentällä muodostuu se, miten tähän tulisi reagoida. Jotta nuorten osallistuminen vapaaehtoistoimintaan mahdollistuu, järjestöjen tulisi olla toimintamalleiltaan joustavampia.

Erään haastateltavan mukaan vapaaehtoistoiminnan muodollisuus vähentää opiskelijoiden kiinnostusta vapaaehtoistoimintaan kohtaan. Joissakin järjestöissä tarjotaan vain pidempiaikaisia vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia, joista yleensä kiinnostuu vanhemmat ihmiset nuorempien sijaan. Haastateltavan mukaan olisi kuitenkin olennaista, että opiskelijoille olisi myös tarjolla lyhytkestoista vapaaehtoistoimintaa, sillä se edistäisi opiskelijoiden osallistumista vapaaehtoistoimintaan. Haastateltava myös kertoi, että opiskelijoiden vakuutukseen liittyvät ongelmat estävät järjestöjä ottamasta opiskelijoita vapaaehtoisiksi.

H1: “We have a very formal structure, people say it’s very good and it’s done particular way, but we need to move away from that, young people are looking to do shorter term episodic volunteering and we can’t sustain just having formal volunteering all the time.”

H1: “But those organizations where they do formal volunteering and insist people on being there every week, it tends to be the older volunteers that are going to apply for those opportunities.”

H1: "There are some barriers that are there in terms of insurance to get younger people to volunteer...And most organizations, because they are volunteer lead, unfortunately see this as a big boundary to getting young people involved. "

Haastatteluissa kävi ilmi, että jäsenjärjestöjen erilaiset toimintakäytänteet ja yhtenäisten ohjeiden puuttuminen saattavat vaikeuttaa nuorten osallistumista vapaaehtoistoimintaan. Valtiovarainministeriön (2015, 15) mukaan vapaaehtoistoiminnan kentällä toimivat järjestöt toivovat yhtenäistä vapaaehtoistyön tietopankkia. Järjestöillä saattaa joskus olla vaikeuksia tietää, kenen puoleen kääntyä, jos vapaaehtoistoiminnassa ilmenee ongelmatilanteita. Ongelmatilanteet voivat johtua esimerkiksi siitä, että vapaaehtoisten asemaan liittyviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin ei ole olemassa riittävän selkeitä ohjeistuksia. Kaikilla vapaaehtoistoiminnan kentällä toimivilla järjestöillä ei välttämättä ole tarpeeksi tietoa vapaaehtoistoiminnan vakuutusasioista, mikä saattaa johtaa suurempiin ongelmiin etenkin pienissä järjestöissä. Tietoa toimintaa turvaavista vakuutuksista pitäisi siis lisätä järjestöjen keskuudessa. (Valtiovarainministeriö 2015, 29.)

Haastatteluissa kävi ilmi, että osa kansalaisjärjestöjen jäsenjärjestöistä ei ymmärrä, mitä hyötyä opiskelijoiden tekemästä vapaaehtoistyöstä on. Jäsenjärjestöjen työntekijät eivät välttämättä näe opiskelijoita yhtä luotettavina vapaaehtoisina kuin aikuisia vapaaehtoistyöntekijöitä. Jäsenjärjestöjen kielteiset asenteet näyttävät olevan haasteena opiskelijoiden osallisuuden edistämisessä. Haastateltavien mukaan olisi kuitenkin olennaista, että järjestöissä huomattaisiin opiskelijoiden tekemän vapaaehtoistyön merkitys.

H1: "And it's challenging where they just sometimes the organization, they wouldn't say it to a young person, but they would say "they are not as reliable" and that's a difficulty."

6 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä on pohdittu koko opinnäytetyöprosessin ajan tutkimuksen eri vaiheissa. Opinnäytetyön tekemisessä noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä ja sosiaalialan eettistä ohjeistusta. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012, 6) kirjoittaa ohjeessaan: "Tutkimuksessa noudatetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa". Opinnäytetyössä on pyritty raportoimaan tuloksista mahdollisimman selkeästi, rehellisesti ja johdonmukaisesti. Opinnäytetyössä käytetyt tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät ovat eettisesti kestäviä ja laadullisen tutkimuksen kriteerien mukaisia.

Tutkimuksen eettisenä perustana ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa voidaan pitää tutkittavien suojaa ja anonymiteettiä (Tuomi & Sarajärvi 2013, 131). Haastateltaville kerrottiin heti aluksi, mitä opinnäytetyön tutkimuksella tavoitellaan ja missä tulokset julkaistaan sekä missä niitä mahdollisesti hyödynnetään. Haastateltavat ovat osallistuneet tutkimukseen vapaaehtoisesti ja heidän anonymiteettinsä on säilynyt koko opinnäytetyöprosessin ajan. Jokaiselle haastateltavalle kerrottiin, että haastattelu nauhoitetaan litterointia varten ja aineisto hävitetään sen käsittelyn jälkeen asianmukaisesti. Opinnäytetyön raportissa on kerrottu, minkä maan kansalaisjärjestöjen työntekijöitä haastateltiin, sillä se on opinnäytetyön kannalta hyvin olennainen tieto.

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa tutkimusta tarkastellaan kokonaisuutena. Tutkijan tehtävänä on raportoida tutkimustuloksista ja -prosessista sekä tutkittavasta ilmiöstä selkeästi ja ymmärrettävästi. Itse tutkimuksen tekemiseen ja tutkimustekstin kirjoittamiseen onkin hyvä varata tarpeeksi aikaa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163-165.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa huomio kiinnittyy tutkijaan ja tutkijan tekemien valintojen osuvuuteen. Tutkimustekstissä esiintyvät väitteet ja selitykset on perusteltava, jotta tutkimusta voidaan pitää luotettavana. (Eskola & Suoranta 2008, 210-212.) Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että tutkimuksen kaikissa vaiheissa toimitaan hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013).

Laadullista tutkimusta voidaan pitää luotettavana, kun tutkija kertoo tutkimuksen toteutuksesta mahdollisimman tarkasti. Huomioon on otettava kaikki tutkimuksen vaiheet, joista on kerrottava selkeästi ja totuudenmukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 232.) Opinnäytetyön raportissa on käsitelty tarkasti opinnäytetyön toteutuksen eri vaiheita. Haastatteluiden toteutuksesta sekä haastatteluaineiston analysoinnista on kerrottu mahdollisimman kattavasti. Opinnäytetyön luotettavuutta lisää myös se, että opinnäytetyön eri vaiheissa esille tulleita asioita on voitu tarkastella laajemmasta näkökulmasta, sillä tekijöitä on kaksi. Voidaankin puhua tutkijatriangulaatiosta, joka merkitsee sitä, että samaa kohdetta tutkii useampi tutkija (Eskola & Suoranta 2008, 69). Opinnäytetyön eri vaiheissa on keskusteltu omista havainnoista ja näkemyksistä ennen kuin on päädytty tiettyyn ratkaisuun.

Opinnäytetyön luotettavuutta tarkasteltaessa on otettava huomioon kielelliset erot. Kaikkia asioita ei voitu ilmaista siten, miten ne olisi haluttu ilmaista, sillä englanti ei ole opinnäytetyön tekijöiden eikä kaikkien haastateltavien äidinkieli. Haastattelut toteutettiin Skypessä ja joidenkin haastatteluiden aikana yhteys oli huono, joten Skype ei toiminut kunnolla. Haastateltavia pyydettiin toistamaan sanottu asia uudelleen, jos yhteys pätki. Valitun aineistonkeruumenetelmän tarkkuutta ja siten myös luotettavuutta lisää se, että haastattelujen aikana pystyttiin tarkentamaan kysymyksiä ja tarvittaessa muotoilemaan ne uudelleen, jotta suuremmilta väärinymmärryksiltä vältyttäisiin.

Opinnäytetyön raportissa on kerrottu, miten ala- ja yläluokat on muodostettu ja miten lopullisiin tuloksiin on päädytty. Lopullisessa tutkimustekstissä hyödynnetään suoria haastatteluotteita, joiden avulla osoitetaan, mihin tehdyt tulkinnat perustuvat (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 233). Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on kuitenkin huomioitava, että tulkintoja ei voi perustella vain satunnaisilla poiminnoilla aineistosta (Eskola & Suoranta 2008, 215). Aineisto luettiin läpi huolellisesti ja aineiston analyysiin sekä tulkintojen tekemiseen käytettiin riittävästi aikaa, mikä lisää opinnäytetyön luotettavuutta.

7 Pohdinta

Kansalaisjärjestöjen tekemän työn arvo näkyy yhteiskunnassa entistä selkeämmin, kun opiskelijoiden tekemä vapaaehtoistyö tunnustetaan virallisesti. Opiskelijat voivat paremmin ymmärtää, millaisia taitoja he oppivat ja kehittävät toimiessaan vapaaehtoisina järjestöissä, kun vapaaehtoistoiminnassa hankittu osaaminen tunnustetaan. Virallinen tunnustaminen voi tarkoittaa esimerkiksi todistusta tai vapaaehtoistoiminnan passia, johon opiskelijat voivat kerätä suoritusmerkintöjä vapaaehtoistoiminnasta. Vapaaehtoistoiminnasta saatava todistus tekee vapaaehtoistoiminnan arvokkuutta näkyvämmäksi ja konkreettinen dokumentti voi auttaa opiskelijoita ymmärtämään heidän tekemänsä työn merkityksellisyyttä heille itselleen, järjestölle ja palvelunkäyttäjille. Virallisen dokumentin avulla ulkopuoliset tahot, esimerkiksi uutta työntekijää palkkaava organisaatio näkee, millaiseen toimintaan opiskelija on osallistunut ja millaisia vapaaehtoistyön tehtäviä hänellä on ollut. Vapaaehtoistoiminnasta opittuja taitoja on mahdollista myös tarkastella verkossa. Etenkin opiskelijoille verkossa oleva vapaaehtoistoiminnan passi olisi varmasti hyödyllinen, sillä suurin osa nuorista opiskelijoista viettää paljon aikaa verkossa ja pitää kännyköitään aina mukana. Esimerkiksi kännykään ladattavan vapaaehtoistoiminnan passin avulla vapaaehtoistoiminnasta kerätyt suoritusmerkinnät pysyisivät tallessa ja aina opiskelijoiden mukana.

Haastatteluissa ilmeni, että kansalaisjärjestöillä ei välttämättä ole käytössään tapaa, jolla tunnustaa virallisesti opiskelijoiden tekemä vapaaehtoistyö. 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden kiinnostus vapaaehtoistoimintaa kohtaan saattaa vähentyä, jos he esimerkiksi kokevat, että heidän panostaan vapaaehtoistoiminnassa ei nähdä merkityksellisenä ja arvokkaana. Virallinen tunnustus voi olla tärkeä tekijä opiskelijoiden osallisuuden lisäämiseksi vapaaehtoistoiminnassa. Virallisen tunnustamisen puuttumiseen voi vaikuttaa järjestöjen erilaiset toimintatavat, joten olisikin olennaista, että järjestöillä olisi käytössään esimerkiksi yhdessä kehitetty vapaaehtoistoiminnan passi.

Tärkeä osa 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämistä vapaaehtoistoiminnassa on vapaaehtoistoiminnan koulutuksen järjestäminen, mikä on myös yksi Jeesaan -hankkeen keskeisimmistä tavoitteista. Vapaaehtoistoiminnan koulutus madaltaa opiskelijoiden kynnystä osallistua vapaaehtoistoimintaan ja tukee heitä vapaaehtoistyön aloittamisessa, mikä

mahdollistaa sen, että kaikki halukkaat pääsevät osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. Koulutuksen tarkoituksena on valmistaa opiskelijoita vapaaehtoistyön tekemiseen ja kohtaamaan erilaisia palveluidenkäyttäjiä. Haastatteluissa ilmeni, että monet opiskelijat saattavat työskennellä esimerkiksi eri kulttuureista tulevien tai huono-osaisten ihmisten parissa. On tärkeää, että opiskelijoilla on valmiudet toimia erilaisten ihmisten parissa, jotta vältetään väärinymmärryksiltä. Vapaaehtoistoiminnan koulutuksessa opiskelijoilla voi myös olla mahdollisuus pohtia yhdessä muiden kanssa odotuksia tulevasta vapaaehtoistyöstä. 15–18-vuotiaiden osallisuutta edistää se, että he pääsevät jakamaan koulutuksen aikana opittuja asioita yhdessä ikätovereiden kanssa.

Kansalaisjärjestön työntekijöillä on tehtävänänsä lisätä opiskelijoiden tietoisuutta vapaaehtoistoiminnasta sekä perehdyttää heidät. Opiskelijoiden osallisuuden edistämistä vapaaehtoistoiminnassa ei kuitenkaan voida määritellä vain kansalaisjärjestöjen työntekijöiden tehtäväksi. Olennaista on, että järjestöt ja toisen asteen oppilaitokset tekevät tiivistä yhteistyötä, sillä siten voidaan kannustaa 15–18-vuotiaita opiskelijoita osallistumaan yhä aktiivisemmin vapaaehtoistoimintaan. On perusteltua, että vapaaehtoistyön tekemisen lisäksi myös koulun ulkopuolisen tahon järjestämään vapaaehtoistoiminnan koulutukseen osallistumisen voisi hyväksyä lukea opintoihin.

Yksi kansalaisjärjestön työntekijöiden tärkeimmistä tehtävistä on vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista kertominen 15–18-vuotiaille opiskelijoille. Nuorten kohdalla on tärkeää, että heille kerrotaan vapaaehtoistoiminnan todellisuudesta ja erilaisista mahdollisuuksista, jotta jokainen opiskelija voi löytää sellaista toimintaa, joka on hänelle itselleen merkityksellistä. Osa opiskelijoista saattaa haluta osallistua kansainväliseen vapaaehtoistoimintaan, kun taas osa on kiinnostunut paikallisesta toiminnasta. Kyse onkin siitä, että jokainen opiskelija voi toimia itselleen sopivassa roolissa vapaaehtoistoiminnassa. Kokemus osallisuudesta muodostuu sellaisessa vapaaehtoistoiminnassa, joka on itselle mielekästä ja jossa on mahdollisuus vaikuttaa ja tulla kuulluksi omana itsenään.

Yksi 15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämiseen liittyvä haaste on opiskelijoiden ajanpuute. Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että nuorilla ei välttämättä jää aikaa vapaaehtoistyölle, sillä koulu ja työt vievät niin paljon aikaa. Osasimme odottaa aikaisempien tutkimustulosten perusteella, että tällaisia vastauksia saattaa tulla ilmi haastatteluista. Haastateltavat korostivat, että nuorten rooli järjestöissä on tärkeä. Heillä saattaa olla uusia ja innovatiivisia ideoita kokeiltavaksi vapaaehtoistoiminnan kentälle. Järjestöt haluavat enemmän nuoria opiskelijoita mukaan toimintaansa, mutta opiskelijoiden kiireinen aikataulu saattaa estää toimintaan osallistumisen, vaikka kiinnostusta olisi. IB-lukioissa kaikki opiskelijat tekevät vapaaehtoistyötä pakollisena osana opintojaan, joten pohdimmekin, että näin voisi olla myös muissa lukioissa ja ammattioppilaitoksissa. Vapaaehtoistoiminnan kurssi, jota Kansalaisareena Jeesaan -hankkeessa kehittää puoltaa juurikin tätä ajatusta. 15–18-vuotiaat

nuoret ovat usein mukana jossakin harrastustoiminnassa, joten vapaaehtoistyön tekeminen oman harrastuksen parissa voisi olla yksi mahdollisuus.

Kansalaisjärjestöjen työntekijöiden on kuunneltava tarkasti opiskelijoita ja tuettava heidän ideoitaan edistääkseen opiskelijoiden osallisuutta vapaaehtoistoiminnassa. Kansalaisjärjestöjen erilaiset projektit ja menetelmät ovat konkreettisia keinoja opiskelijoiden osallisuuden edistämiseksi. Opiskelijoiden ideat otetaan aidosti huomioon ja he pääsevät vaikuttamaan projektien kulkuun. Opiskelijoiden tunne osallisuudesta ja kokemus aktiivisena kansalaisena toimimisesta eivät ole valmiina annettavia asioita, vaan heidän on saatava itse määritellä, millä tavoin he osallistuvat yhteiskunnassa. Olennaista on kannustaa opiskelijoita luottamaan omiin kykyihinsä ja vaikuttamismahdollisuuksiinsa.

Monet kansalaisjärjestöt kertovat jäsenjärjestöjen tarjoamista vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista nettisivuillaan. Opiskelijoiden ja vapaaehtoistoimintaa tarjoavien järjestöjen yhdistäminen on siten helpompaa, sillä nykypäivänä on olennaista mennä juuri sinne missä nuoret viettävät eniten aikaa. Mielestämme vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksien tarjoamisen lisäksi verkossa tapahtuva vapaaehtoistyö voisi lisätä opiskelijoiden osallisuutta vapaaehtoistoiminnassa, sillä opiskelijoilla on erilaiset lähtökohdat vapaaehtoistyön tekemiseen. Kaikilla ei ole mahdollisuutta osallistua perinteiseen vapaaehtoistoimintaan. On perusteltua pohtia, olisiko vapaaehtoistoiminnan koulutuksen järjestäminen mahdollista verkossa, sillä se varmasti rohkaisisi yhä useampaa 15–18-vuotiasta opiskelijaa kokeilemaan vapaaehtoistyötä. Verkossa järjestettävä koulutus edistäisi opiskelijoiden tasavertaista kohtelua vapaaehtoistoiminnassa.

Jäsenjärjestöjen eriävät toimintakäytännöt saattavat vaikuttaa tarjolla oleviin vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksiin. Kansalaisjärjestöissä työntekijöiden tulee olla varmoja vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ennen kuin he alkavat markkinoida nuorille vapaaehtoistyötä. Mielestämme tämä on hyvä seikka pohdittavaksi, sillä nuorten luottamuksen säilyttäminen on erityisen tärkeää, jotta he osallistuisivat vapaaehtoistoimintaan. Opiskelijoita ei voida kannustaa osallistumaan vapaaehtoistoimintaan, jos vapaaehtoistyön tekemiseen ei ole minkäänlaisia puitteita tarjolla. Järjestöjen työntekijöiden tulisi jakaa tietouttaan ja keskustella vapaaehtoistoimintaan liittyvistä asioista enemmän keskenään sekä suunnitella toimintalinjojaan yhteneväisemmiksi, jotta mahdollisimman moni vapaaehtoistyöstä kiinnostunut opiskelija voisi tulla toimintaan mukaan.

Muutamit kansalaisjärjestöjen työntekijät ilmaisivat haastattelujen aikana vapaassa keskustelussa, että kansalaiset ja poliitikot eivät tiedä tarkalleen, mitä vapaaehtoistyöllä tarkoitetaan. Asiaa ei ole käsitelty opinnäytetyön tuloksissa, sillä se ei vastaa suoraan tutkimuskysymykseen. Emme osanneet odottaa, että tällainen asia ilmenisi haastatteluissa. Eräs haastattel-

tavista kertoi, että jotkut ihmiset ajattelevat vapaaehtoistyön liittyvän vain hyväntekeväisyyteen. Toisen haastateltavan mukaan vapaaehtoistoinnasta ajatellaan usein, että vapaaehtoistyö on arkipäiväisiä asioita, kuten vanhuksen auttamista suojatien yli. Vapaaehtoistointa on yleishyödyllistä toimintaa ja se hyödyttää kolmatta osapuolta lähipiirin ulkopuolella. Näin ollen vapaaehtoistointa ei siis ole hyväntekeväisyyttä tai naapurin auttamista kauppa-kassin kantamisessa. On tärkeä muistaa, että vapaaehtoistointa on hyvin moninaista toimintaa, eli hyvin monet asiat voivat kuulua vapaaehtoistoinnin piiriin. Vapaaehtoistoinnin määritelmä ei ole kaikille toimijoille selkeä ja yhtenäinen. Mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe voisi olla selvittää, minkälainen vapaaehtoistoinnin määritelmä on kansalaisyhteiskunnan eri toimijoiden näkökulmasta.

Yhteistyö työelämäkumppanimme Kansalaisareenan kanssa sujui alusta alkaen hyvin mutkattomasti. He olivat hyvin tyytyväisiä saatuihin tuloksiin, ja kertoivat hyödyntävänsä tuloksia Jeesaan -hankkeessa. Tulokset kertovat heidän mukaansa siitä, että samanlaisia asioita pohditaan myös muualla Euroopassa. Kansalaisareenan työntekijät aikovat kertoa opinnäytetyön tuloksista jäsenjärjestöilleen ja painottaa tulosten avulla nuorten opiskelijoiden merkityksellisyyttä vapaaehtoisina. Kansalaisareenan työntekijät voivat hyödyntää saatuja tuloksia kehittäessään yhteistyötä CEV:n jäsenmaiden kanssa ja mahdollisesti omissa projekteissaan. Osallisuuden edistämiseen liittyvät haasteet voivat auttaa heitä pohtimaan, mitkä asiat eivät toimi ja mitä asioita voitaisiin vielä kehittää esimerkiksi Jeesaan -hankkeessa. Kansalaisareenan työntekijät voivat olla myöhemmin yhteydessä haastattelemiimme Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijöihin ja saada heiltä tarkempaa tietoa muun muassa menetelmistä ja projekteista sekä edistää yhteistyötä heidän kanssaan. Myös muut vapaaehtoistoinnin järjestöt Suomessa voivat hyödyntää osallisuutta edistäviä menetelmiä työskennellessään nuorten opiskelijoiden kanssa.

Pidämme tärkeänä jatkotutkimuksen tekemistä opinnäytetyön aiheesta. Jatkotutkimus voi olla hieman laajempi ja tutkimuksessa voisi olla mukana useampia Euroopan maita. Olisi mielenkiintoista saada selville useamman Euroopassa toimivan kansalaisjärjestön käyttämiä menetelmiä ja projekteja. Toinen mahdollinen jatkotutkimusaihe voisi olla selvittää, miten vapaaehtoiset itse kokevat vapaaehtoistointiaan osallistumisen. Opinnäytetyöhömmme osallistui kansalaisjärjestöjen työntekijöitä neljästä eri maasta ja erilaisesta kulttuuritaustasta. Haastatteluissa työntekijät toivat esille todella samankaltaisia ajatuksia 15-18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuteen liittyen. On selvää, että järjestöillä on samankaltainen arvopohja ja heille opiskelijoiden osallisuuden edistäminen vapaaehtoistoinnassa on yhteinen tavoite.

Lähteet

Painetut

Eskelinen, T., Gellin, M., Gretschel, A., Junttila-Vitikka, P., Kiilakoski, T., Kivijärvi, A., Koskinen, S., Laine, S., Lundbom, P., Nivala, E. & Sutinen, R. 2012. Lapset ja nuoret kansalaistojen toimijoina. Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) 2012. Demokratiaoppitunti: Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 118. Helsinki: Hakapaino.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Grönlund, H. & Pessi, A-B. 2008. Osallisuuden asenteet ja teot - nuoret ikäryhmät vapaaehtoistoiminnassa. Teoksessa Autio, M., Eräranta, K. & Myllyniemi, S. (toim.) 2008. Polarisoitua nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja 2008. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 84. Nuorisosian neuvottelukunta, julkaisuja 38. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes). Helsinki: Hakapaino.

Harju, A. 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Helsinki: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.-16. painos. Helsinki: Tammi.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino - Juvenes Print.

Kiilakoski, T., Nivala, E., Ryyänen, A., Gretschel, A., Matthies, A-L., Mäntylä, N., Gellin, M., Jokinen, K. & Lundbom, P. 2012. Demokratiaremontin työkaluja. Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) 2012. Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 118. Helsinki: Hakapaino.

Kiilakoski, T., Gretschel, A. & Nivala, E. 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) 2012. Demokratiaoppitunti: Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 118. Helsinki: Hakapaino.

Koskiahho, B. 2001. Sosiaalipolitiikka ja vapaaehtoistyö. Teoksessa Eskola, A. & Kurki, L. (toim.) 2001. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino. 16.

Kurki, L. 2001. Kasvaminen palvelutehtävään - sosiaalipedagoginen katse vapaaehtoistyöhön. Teoksessa Eskola, A. & Kurki, L. 2001. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Yeung, A-B. 2002. Kunnallisen nuorten osallisuusympäristön perustaminen. Teoksessa Gretschel, A. 2002. Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Suomen Kuntaliitto

Sähköiset

Ansio, L. Tuettu vapaaehtoistoiminta organisaation haasteena. 2017. Teoksessa Rajala, A. & Nieminen, P. (toim.) Tuettu vapaaehtoistoiminta - avain osallisuuteen. Kansalaisareenan julkaisu 3/2017. Kansalaisareena Ry. Viitattu 27.2.2019. http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2017/11/Tuettu_vapaaehtoistoiminta_WEB_KORJ2.pdf

CEV. 2018. Viitattu 9.11.2018. <https://www.europeanvolunteercentre.org/about>

Cohlmeyer, D. 2016. Digitaalisen nuorisotyön tarkoituksen määrittely, ymmärtäminen ja oikeutus. Teoksessa Lauha, H. & Tuominen, S. (toim.) 2016. Kohti digitaalista nuorisotyötä. Helsinki: Verke. Viitattu 27.2.2019. <https://www.verke.org/wp-content/uploads/2016/10/Kohti-digitaalista-nuorisotyota-1.pdf>

European Commission. 2018. Situation of young people in the European Union. Voluntary activities. 89-95. Viitattu 23.10.2018. https://ec.europa.eu/youth/sites/youth/files/youth_swd_169_part_5_2_en_autre_document_travail_service_part5_v4.pdf

European Commission. 2018. EU Youth Strategy. What is the EU's role? Viitattu 22.11.2018. https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto. 2006. Vapaaehtoistoiminta, sen rooli ja vaikutukset eurooppalaisessa yhteiskunnassa. Euroopan unionin virallinen lehti C 325/46. Viitattu 23.10.2018. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006AE1575&from=FI>

Euroopan yhteisöjen komissio. 2001. Komission tiedonanto. Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen. KOM(2001) 678 lopullinen. Viitattu 24.10.2018. <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2001/FI/1-2001-678-FI-F1-1.Pdf>

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. THL-työpäpaperi. Viitattu 15.10.2018. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kansalaisareena. 2016a. Nuoret mukaan vapaaehtoistyöhön. Viitattu 18.10.2018. <http://www.kansalaisareena.fi/jeesaan/esittely/>

Kansalaisareena. 2016b. Mitä on vapaaehtoistyö? Viitattu 17.10.2018. <http://www.kansalaisareena.fi/jeesaan/mita-on-vapaaehtoistyo/>

Koivisto, J., Isola, A-M. & Lyytikäinen, M. 2018. Osallisuus kuuluu kaikille. Innokylän innovaatiokatsaus. THL-työpäpaperi. Viitattu 17.10.2018. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136074/URN_ISBN_978-952-343-077-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lauha, H. 2016. Nuorisotyö osana yhteiskunnan digitalisoitumista. Teoksessa Lauha, H. & Tuominen, S. (toim.) 2016. Kohti digitaalista nuorisotyötä. Helsinki: Verke. Viitattu 27.2.2019. <https://www.verke.org/wp-content/uploads/2016/10/Kohti-digitaalista-nuorisotyota-1.pdf>

Mietintö vapaaehtoistyön roolista taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämässä (2007/2149(INI)). A6-0070/2008. Istuntoasiakirja. Euroopan parlamentti. Viitattu

22.10.2018. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2008-0070+0+DOC+PDF+V0//FI>

Mäkelä, S. & Peltonen, E. 2012. Nuorten vapaaehtoistoiminnan käsikirja. Helsinki: Diakoniammattikorkeakoulu. Viitattu 28.2.2019. http://kansalaisareena.fi/C23_9789524931816.pdf

Nuorisotutkimusverkosto. 2012. Nuorisobarometri: Monipolvinen hyvinvointi. Viitattu 27.2.2019. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/Nuorisobarometri_2012_Verkkojulkaisu.pdf

Pajula, E. 2014. Tositarinoita osallisuudesta. Teoksessa Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.) 2014. Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys Ry. 20-21. Viitattu 18.10.2018. <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Pakanen, L. 2018. Vapaaehtoistoimijoiden osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Teoksessa Hirvonen, S. & Puolitaival, S. (toim.) 2018. Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2018. Kansalaisareena Ry. Viitattu 27.2.2019. <http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/12/Vapaaehtoistoiminta-nyt-ja-tulevaisuudessa-web.pdf>

Pyykkönen, A. 2014. Oivalluksesta osallisuuteen - Sallin matkassa. Teoksessa Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.) 2014. Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys Ry. 31. Viitattu 18.10.2018. <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Rahkonen, J. 2018. Tutkimusraportti: Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. Taloustutkimus. Viitattu 27.2.2019. http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/05/Vapaaehtoisty%C3%B6_tutkimusraportti-2018.pdf

Raivio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Teoksessa Era, T. 2013. Osallisuus: oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156. Viitattu 18.10.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAI-SUJA1562013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rouvinen-Wilenius, P., Aalto-Kallio, M., Koskinen-Ollonqvist, P. & Nikula, T. 2011. Osallisuus osana tasa-arvoa. Teoksessa Rouvinen-Wilenius, P. & Koskinen-Ollonqvist, P. (toim.) Tasa-arvo ja osallisuus väylä terveyteen. Järjestöt suunnan näyttäjinä. Terveyden edistämisen keskuksen julkaisuja 9/2011. Helsinki. 53. Viitattu 25.10.2018. https://www.soste.fi/media/pdf/julkaisut/tasa-arvo_ja_osallisuus_2012.pdf

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. 2018. Elinvoimaiset järjestöt. Kansalaisjärjestöt. Viitattu 23.10.2018. <https://www.soste.fi/elinvoimaiset-jarjestot/kansalaisjarjestot.html>

Seppo, M. 2013. Kansalaisyhteiskunta nyt. Selvitys suomalaisen kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksistä, tilasta ja asemasta. Kepan taustaselvitykset 38, 2012. Viitattu 17.10.2018. https://jarjestohautomo-fi-bin.directo.fi/@Bin/e2bf1c46719fbf20e29236a06806b93a/1539847308/application/pdf/523497/Kansalaisyhteiskunta_Nyt.pdf

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. 2013. Hyvinvointi- ja terveyserot. Yhteistyö. Kansalaisjärjestöt. Viitattu 23.10.2018. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/yhteisty%C3%B6/jarjestot>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Osallisuuden edistäminen. Viitattu 22.11.2018.

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen>

Turkkila, S. Vapaaehtoisen tuen tarpeeseen vastaaminen. 2017. Teoksessa Rajala, A. & Nieminen, P. (toim.) Tuettu vapaaehtoistoiminta - avain osallisuuteen. Kansalaisareenan julkaisu 3/2017. Kansalaisareena Ry. Viitattu 27.2.2019. http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2017/11/Tuettu_vapaaehtoistoiminta_WEB_KORJ2.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 22.11.2018. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Valtiovarainministeriö. 2015. Vapaaehtoistyö, talkootyö, naapuriapu -kaikki käy. Vapaaehtoistoiminnan koordinaatiota ja toimintaedellytysten kehittämistä selvittävän työryhmän loppuraportti. Valtiovarainministeriön raportti - 39/2015. Helsinki: Valtiovarainministeriö. Viitattu 26.10.2018.

<https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4735113/Vapaaehtoisty%C3%B6%2C+talkooty%C3%B6%2C+naapurity%C3%B6%2C+kaikki+k%C3%A4y+%281%29.pdf/df24753d-3445-458b-8970-fc30de6bd3a3/Vapaaehtoisty%C3%B6%2C+talkooty%C3%B6%2C+naapurity%C3%B6%2C+kaikki+k%C3%A4y+%281%29.pdf.pdf>

Kuviot

Kuvio 1:	15
Kuvio 2:	16
Kuvio 3:	22
Kuvio 4:	30

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelurunko.....	45
Liite 2: Esimerkki aineiston analyysistä.....	47
Liite 3: Esimerkki aineiston analyysistä.....	48

Liite 1: Teemahaastattelurunko

TEEMAHAASTATTELURUNKO

Tutkimuskysymys: Miten Euroopan kansalaisjärjestöjen työntekijät toimivat 15-18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäjinä vapaaehtoistoiminnassa?

1. Haastateltavan henkilön tausta

> *Kertoisitko jotakin itsestäsi.*

> *Millaista työtä teet kansalaisjärjestössä?*

2. 15-18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämisen käytänteet

Haluaisimme keskustella 15-18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämisen käytänteistä. Miten kansalaisjärjestössä toimitaan 15-18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämiseksi?

> *Miksi 15-18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuutta edistetään?*

> *Millaisia malleja tai menetelmiä kansalaisjärjestöllä on käytössä 15-18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistämiseksi? > Miten järjestössä arvioidaan menetelmien/mallien toimivuutta?*

> *Millaisia tavoitteita järjestöllä on, kun 15-18-vuotiaita opiskelijoita pyritään saamaan mukaan vapaaehtoistoimintaan?*

> *Millaisia haasteita järjestö kohtaa, kun 15-18-vuotiaita opiskelijoita kannustetaan mukaan vapaaehtoistoimintaan?*

> *Miten 15-18-vuotiaat opiskelijat voivat vaikuttaa vapaaehtoistoimintaan? (tuoda ideoita esille, päättää asioista yms.)*

> *Millaista 15-18-vuotiaiden opiskelijoiden kohtelu vapaaehtoistoiminnassa on? (Onko nuorten opiskelijoiden kohtelu tasavertaista / Onko kaikilla nuorilla mahdollisuus osallistua toimintaan?)*

3. 15-18-vuotiaat opiskelijat vapaaehtoistoiminnassa

Haluaisimme keskustella seuraavaksi 15-18-vuotiaista opiskelijoista vapaaehtoistoiminnan kentällä. Millaista 15-18-vuotiaiden opiskelijoiden osallistuminen vapaaehtoistoimintaan on kansalaisjärjestönne näkökulmasta?

> *Millaiseen vapaaehtoistoimintaan 15-18-vuotiaat opiskelijat osallistuvat?*

> *Miten 15-18-vuotiaat opiskelijat saavat tietoa vapaaehtoistoiminnan eri mahdollisuuksista?*

> *Millaisia taitoja 15-18-vuotiaille opiskelijoille opetetaan kansalaisjärjestön vapaaehtoistoiminnassa?*

> *Miten 15-18-vuotiaille opiskelijoihin suhtaudutaan vapaaehtoistoiminnan kentällä?*

> *Millaista tukea 15-18-vuotiaat opiskelijat saavat osallistuessaan vapaaehtoistoimintaan?*

> *Miten järjestössä tuetaan 15-18-vuotiasta opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi kansalaiseksi?*

> *Mitä 15-18-vuotiaat opiskelijat saavat vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta? (esim. työelämässä tarvittavia valmiuksia, todistuksen tehdystä työstä tms.)*

> *Millaista yhteistyötä kansalaisjärjestö tekee paikallisten oppilaitosten kanssa?*

4. Kehittämisehdotukset

Millaisia kehittämisehdotuksia sinulla on koskien 15-18-vuotiaiden osallistamista vapaaehtoistoimintaan?

> Miten 15-18-vuotiaita opiskelijoita saataisiin vielä enemmän mukaan vapaaehtoistoimintaan?

> Mitä voitaisiin tehdä toisin

- 1. järjestön tasolla ja paikallisella tasolla*
- 2. kansallisella tasolla*
- 3. ylipäätään Euroopassa?*

Liite 2: Esimerkki aineiston analyysistä

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
H1: <i>“We do have a job of reaching out to everyone, and not saying you and you should volunteer, but saying that did you know that there are so many different types of volunteering that you can get involved with.”</i>	Kansalaisjärjestön työntekijät kertovat nuorille opiskelijoille vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista		
H2: <i>“So our role is to assemble, to unite desires of young people and the possibilities offered by associations.”</i>	Nuorten opiskelijoiden toiveiden ja järjestöjen tarjoamien mahdollisuuksien yhdistäminen	Opiskelijoiden näkökannan huomioiminen	15–18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäminen vapaaehtoistoiminnassa
H3: <i>“Young people will want to be doing more of that informal ideas that they are coming up with, more of allowing people to have an idea and supporting it.”</i>	Järjestön työntekijät tukevat nuorten opiskelijoiden omia ideoita		
H4: <i>“In the context, young people can choose what they want...But pedagogy is, we offer the context and then they can choose whatever they want.”</i>	Järjestön työntekijät huomioivat nuorten opiskelijoiden ideat		

Liite 3: Esimerkki aineiston analyysistä

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
<i>H1: "A lot of the training that we do is around voluntary preparation. So, sometimes it can be to prepare them culturally for the organization that they're going to be volunteering with and the service users that they're gonna be working with, which might be from a disadvantaged background."</i>	Kansalaisjärjestön työntekijät kouluttavat nuoria opiskelijoita valmistautumaan vapaaehtoistyön tekemiseen eri järjestöissä		
<i>H3: "But the, the more specialize is a question the training... training them... if they don't know exactly what voluntary activities are, you know."</i>	Kansalaisjärjestön työntekijät kouluttavat nuoria opiskelijoita toimimaan vapaaehtoisina	Opiskelijoiden valmentaminen	15—18-vuotiaiden opiskelijoiden osallisuuden edistäminen vapaaehtoistoiminnassa
<i>H3: "Awareness through the educational community is the most relevant activity, since from the very beginning we can present them different areas of social volunteering, when can they be a volunteer and how and where to find volunteering activities."</i>	Kansalaisjärjestön työntekijät lisäävät kouluissa nuorten opiskelijoiden tietoisuutta vapaaehtoistoiminnasta		